

KÜLTÜR, SANAT, EDEBİYAT DERGİSİ

karakedi

ISSN: 2651-4109

YIL: 2026 SAYI: 76

KALAN YAYINLARI

Basım, Yayım, Dağıtım'da 26 Yıllık Uluslararası Bir Yayınevi

@karakedidergi

www.karakedidergi.com

@Karakedi_Dergi

karakedi.dergi@gmail.com

İÇİNDEKİLER

KÜNYE

Editör: Dr. Yusuf ARSLAN

Tanıtım Sorumlusu: Engin YILDIZ

Teknik Destek: Gökhan ÖZDEMİR

DERGİ KURULU

Niyazi YAŞAR

Aydan AY

Gürkan VURAL

Yusuf ARSLAN

Haydar KARAAĞAÇ

Issn: 2651-4109

karakedi.dergi@gmail.com

Dergimizde yayımlanan yazıların tamamı gönüllük esasına dayalı olup sorumluluğu yazarına aittir.

KALAN YAYINLARI Üyesi Bir Dergi...

1999'dan beri...

SUNUŞ	3
İSTİRİDYE UMUDU	3
SEVGİ EROL ÖÇAL	3
YAŞAMAK.....	4
KEMAL BAYRAKCI	4
SEVGİLİ.....	4
FAİK KUMRU	4
ÇOCUKLAR VE KUŞLAR.....	5
ADİL BAŞOĞUL	5
KELAM	5
ABDULAZİZ RAHİM	5
DÜNYA DÖNERKEN.....	6
NAFİYE TANBASTILAR.....	6
YÜZÜ GÖRÜLMİYEN ZAMAN	6
BEDRİYE KORKANKORKMAZ.....	6
1 MAYIS	7
ELVİN MÜTALİBOĞLU	7
HAZİN	8
HIZIR İRFAN ÖNDER.....	8
ÖRÜMCEK TUZAĞI.....	8
LAVİN MİRZA	8
PELERİNLİ KABADAYI	9
AHMET AYBERK AYKUL	9
SONRA OLUR KÖRDÜĞÜM.....	9
CEMAL KARSAVRAN	9
REYHAN YILDIZ EREN	10
EBRU AĞADOLU	10
ANITKABİR ATATÜRK MÜZESİNİN 2002 YILINDA YENİDEN DÜZENLENMESİ	13
AHMET ORUÇ	13
SÖYLEŞİLER.....	15

SUNUŞ

Karakedi Kùltür Sanat Edebiyat Dergisi olarak 76. sayımızla yeniden sizlerle buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Yirmi altı yıllık yayıncılık birikimini arkasına alan **Kalan Yayınları** çatısı altında hazırlanan bu sayımızda; edebiyatın, sanatın ve düşüncenin farklı seslerini aynı sayfalarda buluşturuyoruz. Her yeni sayı, yalnızca yeni metinler değil; aynı zamanda yeni bakış açıları, yeni keşifler ve yeni umutlar anlamına geliyor.

Yaz mevsiminin dinginliğinde sizlere eşlik edecek bu sayımızın, nitelikli edebiyatı ve sanatı önemseyen okurlarımıza ilham vermesini diliyor; kalemleriyle dergimize değer katan tüm yazarlarımıza, emek veren editörlerimize ve bizi her sayıda yalnız bırakmayan değerli okurlarımıza içtenlikle teşekkür ediyoruz.

Keyifli okumalar dileriz.

İSTİRİDYE UMUDU

SEVGİ EROL ÖÇAL

bugün gökyüzü umutlu
incisini taşıyan istiridye misali umudu
kış kaygıları yok yüzünde
soluk değil aydınlığı
sahili yalayan sabah dalgaları şafak kızılığı
tutuşmuş etrafı ışık patlaması
hava rutubetli,
ufuk çizgisi yırtmış alacakaranlığı
gözler yıldız mavisini
yüzler durgun suya vuran güneş kızılı
bakır renkli sisi vuracak gün ışığı
köpüren deniz uyandıracak dünyayı
dünya uyanacak
bulutsu balık sürüleri
dupduru yumuşak ezgiler fısıldayacak
umutlu bugün gökyüzü
incisini saklayan istiridye misali umudu

YAŞAMAK

KEMAL BAYRAKCI

Çıglıklar akıyor kulağıma Ozan amca
Bardağıma zincir sesleri boşalıyor
Hangi süt yüreği karartır ki
Ak düşlerime kan izleri bulaşıyor.

Gövdem paramparça Ozan amca
Dört yana savrulan yüreğimdir
İsterim ki ölüm kadar soğuk değil
Yaşamak kadar sıcak olmalı insan.

SEVGİLİ

FAİK KUMRU

fecir vaktinde
bir çiğ tânesi gibi
yüreğimin tam üstüne düşen
içimi ürperten sevgili

akşamın kızılığında
güneşin gurûba yakın vaktinde
kor bir ateş misâli
içimi yakan kahve gözlüm

hangi vakit durulursun
ne vakit incitmezsin
zaman da çabuk geçiyor
söyle bir şey diyeyim

yolun çok mu ırak
gel de hemen geleyim
ve eğer ki görmek istersen
dertlerimin tünediği yerdeyim

ÇOCUKLAR VE KUŞLAR

ADİL BAŞOĞUL

Belli ki ağlıyorsun
Oyuncağı kırılan bir çocuk gibi

Belli ki canın yanıyor
Taze filize vurulmuş bir fiske gibi
Zeytin fideleri kırık şimdi

Uçan kuşlarım vardı benim de
Beslediğim beyaz güvercinlerim

Benito, korkak anarşist
Adolf, sosyal sadist

Korkak bir despot bağırır
Kininde halk boğularak çıldırır

Kenti bir kasvet tutar
Bir leşi üleşir akbabalar

Çatılardan akar
Kirli kanlar

Alemdağ'dan görülür
Ankara Garı kızıl göldür

Çarıklı erkânıharp adil değil
Çıtkırıldım sevmeler bize göre değil

Nereden çıktı bu mizantroplar
Kim bu merdümگیرiz zirzoplar

Tozlu patikalar kıyısında koşar çocuklar
Elleri yüzleri kirli
Neşeli mi neşeli

Çocukluğumuzu çağırır
Aç kalan kuşlar
Ve beyaz güvercinler bizi arar...

KELAM

ABDULAZİZ RAHİM

Kelamı söylersen acı dil ile,
Tatlı söz duymadan acı yaşarsın.
Kelamı söylersen güzel dil ile,
Güzellik hissini duyup yaşarsın.

Kelamı söylersen tasarlamadan,
Her zaman utançtan kaçıp yaşarsın.
Kelamı söylersen hafifçe kalpten,
Dünyayı varlıkla sevip yaşarsın.

Kelamı söylersen bazen küstürüp,
Gönülleri yıkar üzüp yaşarsın.
Kelamı söylersen bâzen güldürüp,
Hayata renk katar güzel yaşarsın.

Kelamı söylersen lüzumsuz yerde,
Lüzumsuz bir insan gibi yaşarsın.

Söylemeyi bilsen
“Ne zaman? “, “Nerde?”,
Misâli bir Hakan gibi yaşarsın.

DÜNYA DÖNERKEN

NAFİYE TANBASTILAR

Dünya dönerken değirmen misali,
Kimler geldi geçti...
Ne acılar ne vedalar yaşandı,
Ne şiirler yazıldı
Ne şarkılar söylendi
Sevgi ve aşk üzerine...
Oldu bittiler yaşandı bazen,
Bazen de uzatmalar...
Olur mu olmaz mı derken,
Bir hengâmenin içinde
Farkına varmadan
Bir yokluk yaşandı!...

YÜZÜ GÖRÜLMİYEN ZAMAN

BEDRİYE KORKANKORKMAZ

gün yüzü görmemiş gecelerde
kaldı arzularım
dağların en suskun tepelerinde
boğuldu yankım
kırılmış bastonların
parmak izlerinde
kaldı gençliğim
yabancılığım
sürüldüğüm vatanın taş duvarlarında
el ayak çekilmiş
ne kadar kıyı varsa
oraya savurun
biriktirdiğim fırtınaları
ben gözyaşlarımın mültecisiyim artık
dünya şenlik çadırını
benim için hiç kurmadı
sessizce
geçtim içinizden
bir gündüz gibi silinip gittim
uykularım uyanmadı bir daha
asmaların gölgesinde
ilk yalnız insan oldum
ilk unutulmuş
sonsuzluğa uzanırken
asırlar kadar uzaklaştım
ne sonbaharım
ne son kışım oldu
zaman
cimriydi bana
ben kimsenin
sanat eseri değilim
dünya yaratılmadan önce
annem doğurdu beni
sohbetlerimde sıcak
yaralarım daima hoşça vardım

tüket beni vicdanım
tüket ki mezarımda
bir daha uyanmayayım
içimdeki merhamet
son ışığını versin artık bana
düşüşlerin kabilelerinde
ömürlerini eritenler var
mürekkebi akmış bir yazı gibi
anlaşılmazlar

anlarınız ki
ağaçlar gibi yan yana duramaz
insanoğlu
kimin vakti kaldı artık
ateş başında sohbet etmeye
kim selam verir komşusuna gönülden
iyi niyetli insanlar
ayılar gibi sokakta oynatıldı
herkes herkesin utancı oldu
hangi besteci
boşluk duygusunu bestelemiştir
eğer kendisi
gerçekten yaşamamışsa
ahırda açan bir çiçek
tezek kokmaz
ova
her zaman bağrını
en uzağa açar
yamalı bir çiçek gibi
büktüm boynumu
özüm de izim de
birbirine sırdaştı
her zaman
güneşimizle güreştiler
hep safımızda görünenler
bir azrail
bir seri katil oldular
sonra
arkamızdan ağıt yaktılar

1 MAYIS ELVİN MÜTALİBOĞLU

1 Mayıs'tır! Hayat güler bizlere
Hep severim bu sözü, bu anlamı
Kutlu olsun ey yurttaşlar sizlere
İşçinin ve emekçinin bayramı

Bazen olur kaderimle barışır
Her zorluğa dayanırım, dururum
Gerekirse aslan gibi çalışır
Gerekirse hakkımı da korurum

Ben bir Türk'üm! Dürüstlüğün beşiği!
Haram lokma hiç geçmez boğazımdan
Ben bir Türk'üm! Hakkın yüce eşiği
Sözüm zulme ateş olur ağzımdan

Kul hakkını ne yedirmem ne yemem
Zulmedenler belasını bulacak
Sanmayın ki güçlüyüm, hesap vermem
Allah büyük, bir gün tek tek soracak

Bu milletin uyanışı günüdür
Biz bu güne kayıtsız kalamayız
Mücadele, dayanışma günüdür
Her emeğe bir değerdir 1 Mayıs!

HAZİN

HIZIR İRFAN ÖNDER

Gece kör
Kent sağır
Cama vuran kar tanesi gibi ruhum!..

Ağyâr y/aman
Yâr vurdumduymaz
Kafese konulmuş bülbül-i şeydâ gibi kalbim!..

ÖRÜMCEK TUZAĞI

LAVİN MİRZA

Dalgaların hışırtısı
Gecenin ninnisi iken
Kızıl meşaleler
Yıldız olmaktan uzakta
Kâbusların ığlığı iken

İpekten ağlar örölüyor
Kin dolu bakışların ardında
Kâbuslara inat

Dalgaların hışırtısı eşlik ediyor
Gündüzün şarkısına
Kâbusların soyu tükenirken

İpekten ağlar örölüyor
Gözyaşlarıyla uğurlanıyor
Kin dolu bakışların arkasındaki
Fedakârlığın çaresiz nefesi

PELERİNLİ KABADAYI

AHMET AYBERK AYKUL

büyük bir ışıltıdan kumaş yapmanın yolunu
bulmalıyım,
giymeye, yıldızdan yontma,
vatkalı bir takım elbiseyi,
jilet gibi olmalıyım
ve büyük bir ışıltının
içini doldurabilmeli o gün, vücudum...
omuzlarım ve pipim de kocaman...
ipe dizerken şairin şanını kirletenleri,
şiire sınır bulmaya cüret etmiş kendini bilmez-
leri,
ve, söze menapozlarımı ve sulu kafiyele-
rini bulaştıran
tüm geri kafalı bunakları da beraber,
o gün geldiğinde hepsinin, kem tutmuş gönül-
lerini yerinden çıkartıp
kan dolu atan, delice bir yürek parçasıyla te-
dirgin ettiğim...
rahatlayacağım
bir depremi of çeker gibi...
aşka kötü söz söyleyenlerin soyunu kuruttu-
ğum
palyaçolu sokaklarda, sevgi dolu
dünyanın, fink atacağım,
güzeller güzeli ve hür...
sonra yeni bir aşkın peşinden koşaca-
ğım,
sil baştan, ve ölümüne
çocuk yapacağım, soyun devamı için,
musmutlu

SONRA OLUR KÖRDÜĞÜM

CEMAL KARSAVRAN

Pembe gülüm al gülüm
Sana kurban can gülüm
Yenilir içilirsin
Tadı dilde bal gülüm
Pembe gülün goncası
Ne hoş olur sarması
Dikeninin acısı
Bülbüle olur zulüm
Pembe gülün alı var
Dili var dudağı var
Bal kaymağın tadı var
Yemeyene yok ölüm
Pembe gülün harına
Ölünüyor uğruna
Kârına zararına
Olunur iki büklüm
Pembe gül sana benzer
Zorluğu kolay eyler
Cemalim boyun eğer
Sonra olur kördüğüm

REYHAN YILDIZ EREN

EBRU AĞADOLU

(d.1954 / ö.- öğretmen, yazar)

Onun öykülerini okumaya başladığınız andan itibaren damarlarınıza çocuksu bir masumiyet, bir neşe zerk edilmeye başlar. Göğüs hacmi daralmış, nefesi kesik, mekanikleşmiş günümüz dünyasından bambaşka bir aleme geçiverirsiniz. Distopyadan ferah bir bahçeye, Bir Eylül Bahçesi'ne... Bu diyar, sizi kaynağınız olan tabiatla buluşturur önce. "Ağaçlar sekiz kez giyinir, soyunur; Sekiz kez krizantem koklayıp nar şerbeti içersiniz."¹ O kadar tatlı gelir ki okudukça okursunuz. "Daha düne kadar kupkuru görünen dallarda patlamış mısırlar gibi çiçekler açar ruhunuzda gelinciklerin gelin olduğu mevsimler" desinizdir artık.² Yazar, 1954 senesinde Çanakkale Eceabat'ta dünyaya geldi. İlk ve ortaokulu burada tamamladı. 1972'de Çanakkale İlk Öğretmen Okulu'ndan mezun oldu. 1988'de eğitim ön-lisansını bitirdi. Uzun yıllar sınıf öğretmeni göreviyle yaşadığı şehre hizmet eden yazar, 1996 senesinde görev yaptığı Çanakkale 18 Mart İlkokulu'ndan emekli oldu. Evli, Onur ve Saygın'ın annesi; Berke'nin babaannesidir. "Yabancı"dan sonra rotasını yetişkin edebiya-

tından çocuk edebiyatına çeviren yazar, çalışmalarına bu yönde devam etmekte ve halen doğduğu topraklar olan Çanakkale'de yaşamaktadır. Çocukluk çağlarından itibaren kitaplarla arası her zaman iyi olan yazar, ilkokula 5 yaşındayken özel nedenlerden dolayı kayıtsız olarak başlar. Okula gitmeye çok isteklidir ve okuma yazmayı erken yaşlarda söker. Bundan sonra yazılı her kâğıdı (yolda bulsa bile), takvim yapraklarını, ablasının ders kitaplarını, eline ne geçerse okumaya başlar. İlk yazısı olan bir şiiri okul dergisinde basılır ki yazma sevdasının tadı yüreğine böylece düşmüş olur.

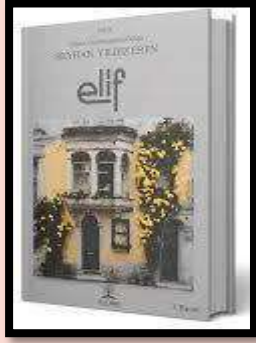
*"Çocukluğumdan beri kitaplarla ve kalemle aram hep iyi oldu. Bu arada içimde yazma isteği de başlamıştı. Bu durumu kitaptaki Sadıfe Hanım'ın Kanatları adlı öyküde anlattım. İlk yazı denemem olan bir şiirim 10 yaşındayken okul gazetesinde çıktı. Ortaokulda kütüphanedeki bütün kitapları okumuşumdur. İlk zamanlar yazdıklarımı kimseye göstermedim. Çünkü edebi değeri olup olmadığından emin değildim. 1991 yılında Millî Eğitim Bakanlığının öğretmenler arasında açtığı anı yarışmasında birincilik ödülü alınca daha düzenli olarak yazmaya başladım. Daha sonra katıldığım yarışmalarda da öykülerim hep ödül aldı. İlk kitabım Elifyine bakanlığın açtığı yarışmada birinciliğe değer bulundu. 2000 yılından sonra yazar tikanıklığı yaşadım. Çok istediğim halde hiçbir şey yazamadım. Oysa yazabilirken "ellerime bir şey olur da yazamazsam buna dayanamam" diyordum. Nihayet ilk kitabımın 3. Baskısına çalışırken yeniden yazmaya başladım. İki yıl sonra da Yabancı'yı yazdım."*³

¹ Eylül Bahçesi, Yabancı, Kalan Yayınları, Aralık 2025. s. 77

² Yabancı, Reyhan Yıldız Eren, Arka Kapak Yazısından, Kalan Yayınları, Aralık 2025, Silivri İstanbul.

³ <https://www.karakedidergi.com/reghan-yildiz-eren-yazmaya-oturunca-dunya-ile-baglantim-kesiliyor/> erişim tarihi: 13 Şubat 2026

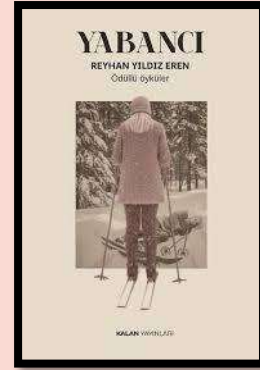
Köylerde öğretmenlik yaptığı uzun yıllar boyunca millî bayramlarda, özel gün ve mevsimlerde okunacak şiir, monolog ve piyesler için yeterli kaynak olmadığı için zorunlu olarak kendisi yazmaya başlayan yazarın ilk yazısı olan “Sevgi Tohumları” (1991) Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmenler arası Anı Yarışması’nda Türkiye birinciliğine değer bulunur. 1996 yılında “Sarı Kavun Yeşil Kavun” adlı öyküsü T.E.V Ömer Seyfettin hikâye yarışmasında özendirme, 1997’de “Gözleri Sır Yumağı” aynı yarışmada mansiyon ödülleri, “Eylül Bahçesi” ile Gönen Belediyesi’nin düzenlediği 2001 Ömer Seyfettin Öykü Yarışması en iyi öykü ödülleriyle layık görülür. Yazar, ödüllü tüm bu öykülerini Yabancı adlı son öykü kitabına dahil etmiştir. (Aralık 2025)

Çocuklara Adanmış Bir Ömür ve “Elif”

Bir kız öğrencisinden ilhamla kaleme aldığı “Elif” adlı öykü dosyası 1993 Millî Eğitim Bakanlığı’nın düzenlediği yarışmada birincilik ödülüne layık görülen yazar, toplu öykülerini 1995 yılında “Elif” adıyla kitaplaştırdı. Kitabın 2. Baskısı 1998’de 3. Baskısı 2023 yıllarında yayımlandı. Günlerdir boş bir testi gibiyim. Yazacak ne bir olay ne de bir konu var. Anlayacağınız son günlerde sermayeyi kediye yükledim. Kendi hayatımdan yazayım diyorum o da yok. Demek ki bir hikâyelik bile yaşamamışım. Esin perilerim de çoktandır uğramıyor bana. Yazamadığım için de boşluktayım, sıkıntıdayım, bunalıyorum. Deli olmak içten değil.” Ama bugün,

hem de hiç beklemediğim bir yerde Elif kızın hikâyesi dolandı ayaklarıma.” Elif’in yazılış öyküsü hakkında: “Okulların açılmasına yakın, öğrencilerimi, anılarımı düşündüğüm bir gece sorunlu bir kız öğrencimi yazmak istedim. Gerçekten çok güzel bir anı oldu. Ertesi gün yeni açılan bir okula müdür olarak atanan arkadaşımı kutlamaya gitmiştim, masasında bir yazı vardı. Bakanlık, öğretmenler arasında anı yarışması düzenlemiş. Ben zaten o anıyı bir gece önceden yazmıştım. Yarışmaya katıldım ve Türkiye birincisi oldum. Bundan 1 yıl sonra bakanlık kitap yazma yarışması açtı. Bana en uygun tür olarak hikâye dalında hazırladığım dosyayı gönderdim. Kitabım yine birinci oldu. Elif, kitabın içindeki bir hikâyede adı geçen öğrencimin adı.”

Kim Bu Yabancı?

Yazar, ikinci öykü kitabı “Yabancı” yı uzun bir aradan sonra 2025 yılında yayımladı. Yabancı adlı öykü kitabıyla yazın hayatına geri dönen Reyhan Yıldız Eren, Şair, Maya Angelou’nun “İçimizde anlatılmamış bir hikâye taşımaktan daha ağır bir yük yoktur.” sözleriyle açıyor kitabını ve Tolstoy’un “Muhteşem hikâyeler iki şekilde başlar. “Ya bir insan bir yolculuğa çıkar ya da şehre bir yabancı gelir.” cümlesiyle başlıyor öyküye. Yazar, çocukluk anılarının bir köşesine sıkışıp kalmış bir “yabancı” izini sürüyor sanki. Yabancı, çocukluğunda mahalleye taşınan, Refik Halid Karay’ın “Karlı Dağdaki

Ateş” adlı romanındaki “Yusuf” karakterin ta kendisi midir acaba?” Kurmacanın büyü- sünü bozmak hem okuyucuya hem yazara büyük haksızlık olur ki bize düşen sadece öykünün tadını çıkarmaktır.

“Sokağımıza yeni taşınan yabancıya kiralık evi, mahallenin yirmi beş yıllık muhtarı olan dedem bulmuştu. Uzun zaman sonra ailemizi sorup soruşturup, gözlemleyip, görüşmeye değer bulmuş olacaklar ki kapılarını bize aç- tılar. Böylece onların evine girebilen, yaşam- larını yakından izleme şansını yakalayabil- miş ilk ve tek aile biz olduk. Konu komşunun gözü kulağı bizde. Yabancı altmışlı yaşlarda, çok bakımlı, saçları hep sıfır tıraşlı. Eşinin ve kızlarının da saçları dikkat çekecek kadar kısa. Tipi, boyu posu yabancılara benziyor. Sağlıklı yaşam ve hijyen konusunda hastalık derecesinde takıntılı. Sanat okulunda teknik öğretmen olduğu yıllarda, soğan ve sarımsa- ğın faydalarını halka duyurabilmek için bun- ları dizdirerek öğrencilerin boyunlarına astı- rıp sokaklarda slogan attırdığını yıllar sonra anlatmışlardı.”⁴

Üslup Yazarın Kendisidir...

Bugün başka bir gün, güzel şeyler olacak...

Reyhan Yıldız Eren’in öykülerinde dikkat çeken ve sizi onu okumaya sevk eden en önemli itici gücün sağlıklı bir umut hissi ol- duğunu düşünüyorum. Bu hissi, yazar keli- melerin karmaşık anlamlarından ziyade mi- zahla yüklenmiş, sevecen bir söyleyişle sağ- lıyor. Kendi kendine konuşan çocuklar gibi özgür ve müdanasız. Yaşamın acılı yüzünün hepimize az da olsa kara çaldığı bu dünyada onun öykülerindeki hiçbir karakter gerçek-

ten canımızı yakamıyor. Türkçemize ait de- yim, söyleyiş zenginliği yazılarının çok önemli bir diğer unsuru. Her öyküsünde ata tohumu bir ifadeyle karşılaşmamak müm- kün değil. “çerez gezmek, seymen, kuru ara- bası, fişekli kemer, abani mintan, balkay- mak, saraylı, sıra halkası, meci, lombak yüz- lük binlik... “Kırkından sonra saz çalınmaz, İnek, sağarsak inek; öküz, çifte koşarsak öküzdür...

Hangi yazarlardan etkilendiğini sordukla- rında: “Reşat Nuri Güntekin’in Çalıkuşu ro- manı. Belki de öğretmen olduğum içindir. Mehmet Rauf’un Eylül’ü, Erhan Bener’in Ölü Bir Deniz’i, Yaşar Kemal’in İnce Memed’i (en çok 1 i sevdim) . Buket Uzuner-Gelibolu, Zülfü Livaneli-Serenat, İskender Pala-Katrei Ma- tem. Bu söyleşi için uzun sayılabilecek bir lis- tem var.”⁵

“Bugün başka bir gün, güzel şeyler olacak... Dolmuşa zorunlu binişim, içerisi kördüğüm. Ayakta zar zor yer buluyorum. Hayıflanmıyo- rum. Oturanlara bakıyorum. Her gözde gülü- cük ziyafeti. Şoför, bozuk para vermeyenlere kızmıyor bugün. Üstünü verirken de “Buyu- run, lütfen, teşekkür ederim” ler. Radyoda ça- lınan çarkı benim için özel seçilmiş sanki, Türk Sanat Müziği ve en sevdiğim parça. Hoş bugün şarkılar beni hiç bırakmıyor ya... Tam okulun önünden iniyorum dolmuştan. Bahçe kapısında öğrencilerim karşılıyor. Küçük sı- nıflar ayaklarıma dolanıyor, boyları yetenler belime. Yürümekte zorluk çekiyorum. Tökez- leyip düşmemek için cambazlık yapıyorum âdeta. Ufaklığın biri elindeki paketten bir çu- buk kraker çıkarıyor, kırmamak için alıyo-

⁴ Yabancı, s.10, 11

⁵ <https://www.karakedidergi.com/reghan-yildiz-eren-yaz-maya-oturunca-dunya-ile-baglantim-kesiliyor/> erişim tarihi: 13 Şubat 2026

rum. Diğeri yalamakta olduğu şekeri uzatıyor bana, gülüyorum... Büyük sınıflar daha ölçülü sevgi gösterisinde. Ayşe duramaz ki kolunu omzuma atmış dereden tepeden laf ıcat ediyor. Asker arkadaşı gibi sarmaş dolaş yürüyoruz. Öğretmen, öğrenci arasındaki mesafeyi bu denli daraltmaktan çekinmiyorum, onlarla bütünleşmek beni doyuruyor. Çalan zil sesi kulaklarımı tırmalamıyor. “Bugün çok keyiflisin, sana neler oluyor?” diyen arkadaşlarıma: “Bugün başka bir gün, güzel şeyler olacak” diyorum. Sınıfın camında açan çiçekler içimde katmerleniyor. Pembe, beyaz, mor...Doğayı katletmeye yönelik çabalarla inatlaşıyorlar yeşil yeşil...

Yazmanın önkoşulunun hiç şüphesiz önce çok okumak olduğunu idrak etmiş, mütevazılığını her daim kalbinde taşıyan değerli eğitimci, yazar Reyhan Yıldız Eren öğretmemizi Çanakkale Çevre ve Doğa dergisinde ağırlamaktan kıvanç duyduk. Yeni çalışmalarını takipteyiz.

ANITKABİR ATATÜRK MÜZESİNİN 2002 YILINDA YENİDEN DÜZENLENMESİ

AHMET ORUÇ

Ankara’ya gelenlerin en çok ziyaret ettiği Anıtkabir Atatürk müzesi 2000 yılından önce sadece Atatürk’e ait kıyafetler, kullandığı malzemeler, özel eşyaları ve resimleri vardı.

Genelkurmay Başkanlığı Atatürk’ün askeri dehasını, zaferlerini, bir ülkeyi yok olmaktan kurtarıp modern Cumhuriyeti nasıl kurduğunu öne çıkaran proje hazırlamamızı istedi.

Ben o dönemde Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünde Daire Başkanı olarak görev yapmaktaydım.

Güzel Sanatlar Genel Müdürü rahmetli Mehmet Özel ile birlikte projeyi hazırlayıp Genelkurmay Başkanlığına sunum yapıldı ve proje beğenildi.

Bundan sonraki aşamada en önemli konu müzede yer alacak Çanakkale, Sakarya ve Kurtuluş savaşları ile ilgili dünyadaki panorama ve diorama örneklerinde olduğu gibi resim sanatı ile anlatmaktır.

Bu konuda uzman ekip için akademi personelleri, tarihçiler, sanatçılar ve askeri görevlilerden oluşan heyet görevlendirildi.

Heyet yurtiçi ve yurtdışında yaptığı araştırma, incelemeler ve görüşmeler sonucunda bu konuda bir çok ülkede önemli eserleri olan Moskova’daki Mos Askeri Sanat stüdyosu sanatçılarının yapmasını önerdiler.

Stüdyo yetkilileri ile yapılan görüşmelerde resimleri yapacak ekip belirlendi. Sanatçı ekibinin başında ünlü Rus ressam Sergei Prisekin yer aldı. Gerekli anlaşmalar yapıldı ve projenin uygulama aşamasına geçidi.

Ressam Sergey öncelikle Çanakkale, Sakarya ve Kurtuluş savaşlarının geçtiği yerlerde inceleme yapmak ve alanların resimlerini çekmek istedi. Bu amaçla 2001 29 Haziran Cuma günü İstanbul’a gelecekti.

Ben, Genel Müdür Mehmet Özel ile birlikte 29 Haziran günü sabah 5 te Benim araba ile İstanbul’a yola çıktık. Saat 13.00 de Sergey’i alarak Çanakkale’ye yola devam ettik. Saat 16.00 sularında Çanakkale Eceabat’a vardık gece saat 23.00’e kadar savaş alanlarında resimler çekildi ve inceleme yapıldı. Çanakkale’de otelimize gelip odamıza geldiğimizde saat gece yarısını geçmişti.

Ertesi sabah saat 5.00 da kalkarak Kurtuluş savaşında Yunan komutan Trikopis'in esir alındığı Uşak Murat dağına yola çıktık

Murat dağının ardından Dumlupınar'da, Afyon'da ve Afyon Kocatepe'de resimler çekilip inceleme yapıldı. Kocatepe'ye vardığımızda 30 Haziran günü saat 16.00 da hava çok soğuktu. Bir an Büyük taarruzun başladığı 26 Ağustos sabahının erken saatlerini düşündüm bu savaşta şehit düşen kahramanlarımızı bir kez daha rahmetle andım.

Akşam Ankara'ya ulaştık. İki günde iki bin km' den fazla araç kullanmış ve savaşların geçtiği tepelere çıkmıştık ama hiç yorgunluk hissetmedim. Ertesi gün Genelkurmay yetkilileri ile toplantı yapıldı. Anıtkabir'de inceleme yaptık. Resimlerin konulacağı şimdiki salonlar Anıtkabir'in yapıldığı 1951 yılından beri kaba inşaat haliyle duruyordu.

Salonun Sergey düşündüğü gibi olmadığını belirtti. Başka salonlar olmadığı için Sergei Prisekin'in istediği şekilde planları ve inşaat işleri Milli Savunma Bakanlığı tarafından hazırlanarak yaptırıldı.

Resimlerin önce siyah beyaz eskizleri hazırlandı ve onaylandı. Onaylanan eskizlerin 1/10 oranında renkli eskizleri hazırlandı komisyonun bazı değişiklik taleplerinden sonra asıl tabloların yapımına Moskova'da başlandı.

Salonlar inşaat işleri tamamlanıp hazır hale gelince Moskova'daki sanat stüdyosundan iki büyük tırla Moskova havaalanına, sonra özel kargo uçağı ile Ankara Esenboğa havaalanına yine iki büyük tırla Anıtkabir'e nakli gerçekleşti. Gerek lojistik hizmetlerini gerekse Moskova ve Ankara'da Gümrükleme işlemlerini üstlenen değerli, dostum Arif Badur'a buradan şükranlarımı sunuyorum.

Kasım ayından açılışın yapıldığı 28 Ağustos 2002 gününe kadar Anıtkabir' de;

Sakarya ve Kurtuluş savaşını anlatan ayrı ayrı 25 m. Uzunluğunda, 5 metre yüksekliğinde yağlı boya tablo ve önünde 25 metre uzunluğunda ve 2 metre genişliğine silah, top, dürbün vb. silah araç ve gereçleri için maket alanları hazırlandı.

Salonların durumu nedeniyle Çanakkale savaşı 35 m. uzunluğunda, tavan kısmı ile birlikte 10 m. Yüksekliğinde yağlı boya tablo, 35 m. Uzunluğunda 2 m genişliğinde döneme ait silah, top, dürbün vb. savaş araç gereci için maket alanı hazırlandı.

Açılıştan önce titiz inceleme yapıldı. Özellikle askeri savaş uzmanlarının görüşleri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapıldı.

Açılışa; Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Başbakan Bülent Ecevit, Meclis Başkanı Ömer İzgi, Genelkurmay Başkanı Hüseyin Kıvrıkoğlu, Bakanlar Kurulu üyeleri Kuvvet Komutanları ve protokole dahil kişiler katıldı.

Emeği geçenlerden hatırladığım Çok değerli MSB Müsteşarı 2002 Yılında Korgeneral, "sonra Orgeneral ve Genelkurmay Başkanı" Işık Koşaner, MSB inşaat emlak başkanı Tuğgeneral "sonra Orgeneral ve Kara Kuvvetleri Komutanı Ümit Dünder Anıtkabir Komutanları Erdem Albay, Murat Albay, MSB İnşaat Emlak Dairesinde görevli Levent Albay, en içten saygılarımı sunuyorum

Yapımında emeği geçen Genelkurmay, Milli Savunma Bakanlığı, Ressamlar (ressam sayısı 10 civarında) diğer emeği geçenlerden vefat edenlere Allahtan rahmet sağ olanlara sağlıklı ömür diliyorum.

Yapım aşamasında çok titiz çalışma yapmak için yaşadığımız ilginç hatıralar.

Sakarya savaşının geçtiği Polatlı Dua tepe ve Kartaltepe'ye Sergei ile birlikte gider iken Polatlı'yı geçtikten sonra Sergei boş tarlanın yanında durmamı istedi. Sonra gökyüzünü ve yerde bulunan kuru otların resimlerini çekti, ardından benden çakmak istedi ve otları yaktı neden yaptığını sorduğumda savaş yine ağustos ayının sonlarında olmuş bu tarihlerdeki gökyüzünü çektim her ay gökyüzü ve bulutlar farklı olur ve yerdeki bitkilerin neler olduğunu çekip resimleri ona göre yapacağım otların üzerine bomba düştüğünde otlar yandıkça nasıl bir renkte yandıklarını görmek istedim dedi.

Müze konulacak o döneme ait silahları top, dürbün ve diğer malzemeleri görmek ve kullanılacakları seçmek üzere gittiğimiz depoda onlarca mavzer vardı. Sergey mavzerleri alıp sağa sola çevirip inceleyip bir kısmını bir tarafa bir kısmını diğer tarafa koyuyordu neden böyle yaptığını sorduğumda ben bu projeye başlamadan önce Çanakkale, Sakarya ve Kurtuluş savaşında Türk ve düşman kuvvetlerinin kullandığı silahların marka modeline kadar araştırdım bunlar kullanılmış diğerlerini göstererek bunlarda kullanılmamış dedi. Verdiği cevap beni hem şaşırtmış hem de hayran bırakmıştır.

Kurtuluş savaşında kullanılan mandaların nasıl bir hayvan olduğunu görüp resmini çekmek istedi biz kendisine resimlerini ve videolarını göstermemize rağmen ısrarla ben canlı görmek istiyorum dedi. Bir gün Afyon'a giderken uzakta ırmak kenarında manda gördük ve Aresim çekmek üzere gittik ama aracımız belli noktada sonra gidemedi yaklaşık 500 metre yürüyerek gidip resmini çekti. Yaptığı işi bu kadar severek, araştırarak, inceleyerek ve profesyonel çalışması hepimizi etkilemiştir.

2015 yılında vefat eden Sergei Prisekin'i rahmetle anıyorum.

Anıtkabir müzesi 2002 yılında açıldıktan sonra yıllık ziyaretçi sayısı bir milyondan 10 milyona çıktı.

SÖYLEŞİLER

Burçin Kahraman: “Yazmanın her tür-lüsü yaşanmaya değer şeylere atılan bir imza niteliği taşır.”

SÖYLEŞİ: Aslı Kemal Gürbey

Köklü bir yayınevi olan Kalan Yayınları etike-tiyle okurla buluşan *Aşk Ney'di*, Burçin Kahra-man'ın, ilk romanı *Sevginin Romanında* başla-yan hikâyeyi daha derin bir felsefi zemine taşı-dığı etkileyici bir eserdir. Roman, yalnızca Ta-rık ile Nermin'in imkânsız görünen aşkını de-ğil; aşkın ahlakla, vicdanla, fedakârlıkla ve in-sanın iç dünyasıyla kurduğu ilişkiyi sorgular. Ruhsal bağın fiziksel yakınlıktan daha güçlü olabileceğini savunan eser, “gerçek aşk sahip olmak mıdır, yoksa korumak mı?” sorusunu okurun zihnine bırakırken; ney metaforunu ta-savvufi ve sembolik bir anlatım dili olarak kul-lanarak aşkı insanı olgunlaştıran, dönüştüren ve sınavan bir yolculuk şeklinde ele alır. Güçlü karakter çözümlemeleri, manevi derinliği ve felsefi alt metniyle *Aşk Ney'di*, modern aşk an-latılarından ayrılan, uzun süre etkisini sürdü-ren düşündürücü bir roman olarak dikkat çek-mektedir.

Merhaba Burçin Hanım. Yeni kitabınız hayırlı olsun. Sanırım eserinizi ilk okuyanlardan biri benim. Sizi tanıyarak söyleşimize başlamak is-terim. Burçin Kahraman kimdir?

Kanaatimce her eser, toplumsal ya da kişisel bir ihtiyacın ürünü olarak ortaya çıkar; sebepsiz yazılan metin yoktur. Aynı şekilde her yazarın da kalemi eline alırken bilinçli ya da sezgisel bir yönelimi, bir derdi, bir amacı bulunduğu ina-nyorum. Bu çerçevede sormak istiyorum. Bu kitabı kaleme almanıza yol açan temel ihtiyaç neydi?

Çok güzel bir soru. Teşekkür ederim. Yazmak, söz söylemek gibi değildir. Bir insan, sözü söylemek yerine yazmayı tercih ediyorsa bilin ki kalıcı bir iş yapmak niyetindedir. Bir konuda çabası var de-mektir. Yazmanın her tür-lüsü yaşanmaya değer şeylere atılan bir imza niteliği taşır. Sahibinin bir

nevi hayattaki tekillik izidir. Bunu “düşündüm, söyledim ve söylediğimi imzaladım” demektir. Bu anlamda yazmak, benim hayatımın her döneminde önem verdiğim bir eylem oldu. Kitaplarımı kaleme almamdaki en büyük sebep ise unutulmaya yüz tutmuş, unutulmaktan öte değersizleştirilir olmuş birtakım kıymetli kavramlara hak ettikleri değeri verme çabamdır. Çünkü bu kavramların insan hayatındaki yeri yadsınamayacak kadar büyüktür. Bu kıymetlerin her insanın özünde doğuştan var olması itibari ile kolay ulaşılabilir olarak algılanıp fütursuzca harcanması yerine, onları koruyarak, sahip çıkarak çoğaltıp, insanlığa katacağı nimetlerinden faydalanılması gerektiğini anlatmak ihtiyacı, kitap yazmamdaki en temel nedendir.

“Aşk Ney’di?” sorusu roman boyunca yalnızca romantik bir soru olarak kalmıyor; aynı zamanda insanın varoluşunu sorgulayan metafizik bir soruya dönüşüyor. Siz gerçek aşkı nasıl edersiniz?

Aşk, tüm benliği arzulardan, heves ve hevedan kısacası öze yüklenmiş gereksiz bütün yüklerden temizleyerek olması gereken hal ve tavırlarla donatarak sahibine ulaştıran çekim gücü yüksek, yüce bir duygudur. Temelinde sürekli bir özlem vardır. Bu özlem, kalpteki aşk ateşini besleyen rüzgâr gibidir. Aşkı harlayan bu özlem, onun kaynağına duyduğu bağlanmadan kaynaklanır.

Öncelikle kitabımı okuduğunuz ve asıl önemlisi, anlatmak istediğim ana düşünceyi anlayarak bu kadar güzel ifade ettiğiniz için teşekkür ederim. 4.4.1977 yılında Ankara’da doğdum. Hacette Üniversitesi İstatistik bölümünü dördüncü olarak bitirdikten sonra aynı bölümde Veri Madenciliği üzerine yüksek lisansımı da başarıyla tamamladım. Yirmi altı yıl boyunca Bilişim Uzmanı olarak büyük bir Devlet Kurumu’nda tüm Türkiye’ye hitap eden yazılımlar yaptıktan sonra, 2025 yılının Ocak ayında emekli oldum ve yazma serüvenim de bu vesile ile başlamış oldu. Küçüklüğümden beri şiir yazmaya meraklıydım ve birçok şiirim vardı ama roman türünde ilk eserim olan *Sevginin Romanı*’nı aynı yılın sonuna doğru tamamladım. Hemen akabinde sizin de dediğiniz gibi ilk kitabımda giriş yaptığım temayı, felsefi ve manevi boyutlar katmak suretiyle derinleştirerek *Aşk Ney’di* ‘yi tamamladım.

Romanın ilerleyen bölümlerinde Tarık’ın ney ile kurduğu ilişki, yalnızca bir müzik aleti çalmaktan çıkıp ruhunun dili hâline geliyor. Neyi özellikle seçmenizin arkasında ne olduğunu merak ediyorum?

Aslında ben romanlarımda hiçbir şeyi seçmem, hiçbir şeye önceden karar vermem. Akış içinde her şey birbirine bağlanır. Ney’i de ben seçmedim. Tarık’ın doktoru onu tedavi edemeyeceğini anlayınca ney çalarak ruhuna dokunmak istedi ve bunu da başardı. Çünkü çok eski dönemlerden beri ney ile ruhsal tedavilerin yapıldığı bilinmektedir. Ney sesinin kalp ritmi ve nabız üzerinde olumlu etkileri olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Sanırım bilinçaltım bu yüzden ney’i seçti. Ancak buradaki asıl önemli konu, Tarık’ın bedeninin etkisinden kurtulup aşkın kendisi olarak döndüğü o hastane odasında, Nizam’ın ney benzetmesi üzerine, ney ile kalplere girebileceğinin farkına varması ve bunu sonraki zamanlarda ustaca kullanarak gönülleri yeni baştan inşa etmesidir.

Sizce bugün Tarık ve Nermin gibi iki insan sosyal medya çağında yaşasaydı aşkları daha mı kolay olurdu, yoksa daha mı hızlı tükenirdi?

Tarık ve Nermin sosyal medya çağında yaşıyorlardı. Hatta birbirleri ile görüntülü konuşarak aşklarını yaşamayı tercih etmişler, farklı bir iletişime ihtiyaç duymamışlardı. Ruhun iletişim halindeydiler, dünyevi iletişimi de görüntülü konuşarak sağlıyorlardı. Bu aslında şu demek; ruh iletişimi kurmayı başarabilenler gerçek aşkı yaşayanlardır. Aşk dediğimiz olgu tamamen ruh kaynaklıdır. Bedene sirayet eden kısmında beyin sayesinde birtakım kimyasal reaksiyonlar gerçekleşse de aşkın gerçek yüzü ruhta gizlidir. Ruhun özlemi aşkı doğurur. Ruhun ruha özlemi değil, ruhun kaynağına olan özlemi... Aşkı gerçek manada bulan insan hangi çağda yaşarsa yaşasın, onu korumayı tercih etmişse asla tükenmesine izin vermez.

Yazarların birbirinden ilham aldığı söylenir. Şunu merak ediyorum: İlham aldığınız yerli veya yabancı yazarlar var mıdır? Varsa, onların hangi yönleri sizi etkiledi?

Cumhuriyet dönemi yazarlarının gerek edebi tekniklerini gerekse anlatım güçlerini her zaman takdir ettim ve örnek almak için uğraştım. Olaydan

ziyade kavram anlatımlarının zenginliğine, somut ve tekdüze akışlar yerine soyutu kullanarak kurguyu renklendirmelerine hep hayran kalmışım. Onların kitaplarını okurken beynime yansıyan görüntüler, sanki ben yaşamışım gibi daima canlıdır ve her hatırlanışta heyecan verir. Reşat Nuri Güntekin'in her eserini defalarca okumuşumdur. En çok sevdiğim yönü, betimlemelerinin canlılığı, seçtiği karakterlerin özlem uyandıran kişilikleri, seçtiği konuların etkileyiciliği ve kullandığı dilin yalınlığıdır. Halide Edip Adıvar'ın en sevdiğim yönü, kavram anlatımlarının zenginliğidir. An kadar kısa bir zaman dilimini öyle başarı ile anlatır ki siz o anın içinde kaybolduğunuzu hissedersiniz. Dili de özellikle bazı romanlarında çok akıcı ve temizdir. Refik Halit Karay'ın en sevdiğim yönü ters köşe yapan şaşırtıcı finalleridir. Anlatımının akıcılığı ve yaşadığı yerleri çok güzel tanıtan tasvirleridir. Bir de Orhan Kemal var. Orhan Kemal'in de bütün eserlerini okudum. En beğendiğim yönleri; yalın anlatımı ve diyaloglarının tekrar ediyor hissi vermesine rağmen akıcılığı ve doğallığıdır. Seçtiği konular ve karakterlerle yokluğu, cahilliği, sınıf farklılıklarını en doğal biçimde eleştirerek çözüm üretici yaklaşımlara bağlamasıdır.

Burçin Hanım; her insanın edebiyatı ve yazarlığı tanımlama biçimi farklıdır; kimine göre yazar, duygulara tercüman olan biridir, kimine göre topluma ayna tutan ya da değişimi tetikleyen bir düşünürdür. Peki, sizce yazar kimdir, onun en temel sorumluluğu nedir?

Yazarlık; duygularımızı canlandıran, hissiyatımızı kuvvetlendiren, dimağımızı açan, düşüncelerimizi olumlu yönde geliştiren temel bir sanat dalıdır. Yazar topluma ayna tutan bir düşünür de olabilir, yazdığı kurgularla insanları farklı alemlerde deneyim yaşatan, onları tatmadığı duyguları hissettiren, eğlendiren bir kalem ehli de olabilir. Ancak ne olursa olsun yazarın temel sorumluluğu insanlığı güçlendirmek, insan olmayı pekiştirmektir.

Geçmiş dönem Türk edebiyatı ile günümüz edebiyatını karşılaştırdığınızda; tema, dil, anlatım teknikleri ve okurla kurulan ilişki açısından nasıl bir dönüşüm gözlemliyorsunuz? Sizce bu değişim bir ilerleme mi, yoksa bir kopuş mu ifade ediyor?

Geçmiş dönem Türk edebiyatı benim fikrimce, geliştiği ortam itibarı ile köklenmeye zemin bulmuş ve bu sayede daha güçlü gelişmiştir. Bir olgunun ya da bir kavramın gelişebilmesi için en önemli unsur ortamdır. Ortam, bir üretim için ne kadar elverişli ise verim de o kadar kuvvetli olur. Yukarıda da bahsettiğim üzere bilhassa Cumhuriyet dönemi her yönden gelişimin esas alındığı ve desteklendiği bir dönem olması itibarı ile Türk edebiyatına da olumlu katkılarda bulunulan bir dönem olmuştur. O dönem verilen eserler günümüzde hâlâ değerini korumaktadır. Günümüzde ise gerek sosyal medya gerek dijital oyunlar gibi görselliğe dayalı unsurların etkisinden dolayı insanlar her şeyi çabuklaştırma ihtiyacındalar diye düşünüyorum. Derine dalıp uzun uzun düşünmek, fikir yürütmek yerine daha sığ ve yüzeysel olmayı tercih ediyorlar. Bu durum haliyle yazılan kitaplara da yansıyor. Anlatım dili basit, somut olayların anlatıldığı, soyutlama, sembolleştirme gibi kavramların kullanmadığı sanki bir pencereden arka bahçedeki bir ailenin yaşantısını izliyormuş hissi veren düz yazınlar popülerleştiriliyor. Sosyal medyayı iyi kullanan yazarlar, sadece kattıkları görsellik sebebi ile kitaplarına ilgi oluşturabiliyorlar. Bu elbette ki bir ilerleme değildir ama bir kopuş da değildir. Sadece ihtiyaca cevap verme durumudur. Bir nevi talebe göre arz oluşturmaktır. Doğru mu dersiniz? Bana göre yanlıştır. Toplumlara etkileyen unsurlarda biraz da bu işi bilenlerin, senelerini vererek tecrübe sahibi olanların, doğruyu yanlıştan ayırarak toplum yararını düşünen yetkililerin, yönlendirici, doğru olanı destekleyici pozisyonda olması gerekir. Yoksa kaliteden ödün verilmeye başlanır.

Oktay Öztürk: “Hakikatin sesi çoğu zaman bağırarak değil, usulca anlatılmış bir insan hikâyesinin içinden yükselir.”

Söyleşi: Aslı Kemal Gürbey

Köklü bir yayınevi olan Kalan Yayınları etiketiyle okurla buluşan *İhtiyar Çocuklar*, Ardahanlı yazar Oktay Öztürk’ün, Kürtçe kaleme aldığı *Zarokên Kal* adlı eserinin Türkçe çevirisi olarak yayımlanan, çocukluk, yoksulluk, aidiyet ve hafızayı güçlü bir edebî dille buluşturan dikkat çekici bir romandır. Daha önce *Masiyên li ser Mêrgan* – Türkçesi: *Yaşam ve Ölüm*, İngilizcesi ise *An Ancient Sadness – The Silence of Life & Death* olarak okur karşısına çıkan yazar, bu eserinde YİBO’ya gönderilen üç çocuğun; Şîno, Zoro ve Keno’nun hikâyesi üzerinden yalnızca bir okul hayatını değil, 1980’ler ve 1990’lar Doğu Anadolu’sunun toplumsal gerçekliğini, yoksulluğu, kimlik arayışını ve çocuk ruhunun görünmeyen yaralarını anlatıyor.

Romanın en güçlü yanı, gerçekçi anlatımla büyüleyici gerçekçiliği aynı potada eritmesidir; boz ayı, kırmızı balık ve gizemli melek yalnızca fantastik unsurlar değil, çocukların travmalar karşısında geliştirdiği psikolojik savunma mekanizmalarının sembolleridir. Yazar, çok önemli bir hakikatin altını çiziyor: İnsan en çok sevgisizlikten yaşlanır ve çocukluk bazen yaş ilerledikçe değil, sevgi eksildikçe sona erer. Bu yönüyle *İhtiyar Çocuklar*, yalnızca bir çocukluk romanı değil; hafızaya, kimliğe, aidiyet duygusuna ve insanın iç dünyasına yazılmış derin bir varoluş anlatısıdır. Okurunu sadece geçmişe götürmeyen, aynı zamanda “Bir çocuğu büyüten gerçekten zaman mıdır, yoksa yaşadığı acılar mı?” sorusuyla baş başa bırakan eser, Türk edebiyatında çocukluk travmasını psikolojik ve simgesel katmanlarıyla ele alan önemli metinlerden biri olma niteliği taşımaktadır.

Yeni kitabınız hayırlı olsun Oktay Bey. İsminizi ilk kez duyacaklar için söyleşimize sizi tanıtarak başlamak istiyorum. Oktay Öztürk kimdir?

Ben Ardahan’da doğdum. Çocukluğum, Doğu Anadolu’nun sert coğrafyasında; sözlü kültürün, masalların, ağıtların ve sessizliklerin iç içe geçtiği bir atmosferde geçti. İlk ve ortaöğrenimimi Ardahan’da, lise, üniversite ve yüksek lisans eğitimimi ise İstanbul’da tamamladım. Yazmak benim için bir meslekten önce, dünyayı anlamaya çalışmanın en doğal biçimi oldu.

İnsan ruhunun karanlık bölgeleri, hafıza, ölüm, aidiyet, çocukluk, yalnızlık ve görünmeyen hikâyeler edebiyatımın temel damarlarını oluşturuyor. Karakterlerimin çoğu, büyük olayların değil, derin sessizliklerin içinde yaşayan insanlar. İlk kitabım *Masiyên li ser Mêrgan* 2024 yılında yayımlandı. Ardından *Zarokên Kal* okurla buluştu. İlk kitabım daha sonra Türkçede *Yaşam ve Ölüm*, İngilizcede ise *The Silence Between Life and Death – An Ancient Sadness* adıyla yayımlandı. Elinizdeki yeni roman, yani *İhtiyar Çocuklar* ise *Zarokên Kal* adındaki ikinci kitabımın Türkçe çevirisidir.

Kendimi sadece hikâye anlatan biri olarak görmüyorum. Ben, unutulmaya yüz tutmuş seslerin, bastırılmış hafızaların ve insanın kendi içindeki karanlıkla kurduğu ilişkinin izini süren bir yazar olmaya çalışıyorum. Çünkü inanıyorum ki edebiyat, bazen cevabı vermekten çok, insanın içinde yıllarca yankılanacak doğru soruyu bırakabilme sanatıdır.

Oktay Bey, orijinali *Zarokên Kal* olan bu eserin Türkçe’ye çevrilmesi kararınıza yol açan etkenleri merak ediyorum.

Aslında bir hikâyenin dili vardır ama kaderi tek bir dile ait değildir. *Zarokên Kal*’ı Kürtçe yazarken onun kendi sesine sadık kaldım. Çünkü bazı acılar, bazı sessizlikler ve bazı hatıralar ilk kez doğdukları dilde nefes alır. Fakat zamanla şunu fark ettim: Romanın anlattığı hikâye yalnızca Kürt okurun hikâyesi değildi. Bu coğrafyada yaşayan, acıyı, özlemi, çocukluğu, yoksunluğu ve insan olmanın yükünü hisseden herkesin hikâyesiydi.

Edebiyatın en güzel yanı da tam burada başlıyor: insanı, dili aşan ortak bir vicdanda buluşturabilmesi. Bu yüzden eseri Türkçeye kazandırmak benim için sadece bir çeviri kararı değildi; yeni bir buluşmanın kapısını aralamaktı. Kürtçe bilmeyen,

Kürtçe okuyamayan ama bu hikâyenin duygusuna ortak olmak isteyen okurların da bu dünyaya girebilmesini istedim. Çünkü edebiyatın görevi sınırlar çizmek değil, sınırları görünmez kılmaktır. Ben, bir dilin başka bir dile üstünlüğüne değil, hikâyelerin daha fazla insana ulaşmasına inanıyorum. Eğer bir roman okurun kalbinde kendine yer bulabiliyorsa, artık hangi dilde yazıldığı ikinci planda kalır. Benim dileğim de *İhtiyar Çocuklar*’ın, Kürtçedeki ruhunu koruyarak Türkçede de yeni okurların hafızasında yaşamaya devam etmesidir.

Carl Rogers, “İnsan gerçekten anlaşıldığını hissettiğinde değişmeye başlar.” der. Romanınızda ise Şîno’nun boz ayıya, Keno’nun kırmızı balığa, Zoro’nun gizemli meleğe sığınması, sanki anlaşılma ihtiyacının gerçek insanlarda karşılık bulamadığı anlarda hayal dünyasında tamamlandığını düşündürüyor. Romanınızın satır aralarında şu cümleyi okur gibi oldum: “İnsan açlığa ve yoksulluğa dayanabilir; ama anlaşılammaya uzun süre dayanamaz.” Sizce insan ruhunu en çok yaralayan şey, yaşadığı acılar mı; yoksa o acıları paylaşabileceği, kendisini gerçekten anlayan birini bulamaması mı?

Carl Rogers’ın o cümlesi aslında insan ruhunun en derin ihtiyaçlarından birini özetliyor. Bana göre insanı en çok yaralayan şey yaşadığı acılar değildir. Acı, hayatın kaçınılmaz bir parçasıdır; insan bazen açlığa, yoksulluğa, savaşa, yalnızlığa bile şaşırtıcı bir direnç gösterebilir. Fakat acısının görülmemesi, sesinin duyulmaması ve varlığının anlaşılmmaması insanın içindeki yaşam duygusunu yavaş yavaş aşındırır.

İhtiyar Çocuklar’daki boz ayı, kırmızı balık ve gizemli melek tam da bu yüzden vardır. Onlar fantastik kahramanlar değiller; aslında insanların birbirine vermesi gereken ama veremediği şefkatin, güvenin ve anlayışın sembolleridir. Şîno, Keno ve Zoro hayal dünyasına kaçmıyorlar; gerçek dünyada bulamadıkları anlayışı, kendi iç dünyalarında inşa ediyorlar. Çünkü insan ruhu tamamen yalnız kalmamak için mutlaka bir muhatap yaratır. Bazen bu bir hayvandır, bazen bir anıdır, bazen de yalnızca sessizlik.

Bence anlaşılma, sevmekten bile önce gelir. Çünkü insan ancak anlaşıldığını hissettiğinde ol-

duğu kişi olmaktan korkmaz. Aksi hâlde hayatı boyunca kendisini tercüme etmeye çalışır. En büyük yalnızlık, etrafınızda insanlar varken bile içinde olup biteni kimsenin duymamasıdır. Belki de romanın en temel meselesi budur: İnsan bazen kendisini anlatacak kelimeleri bulamaz; ama yine de birilerinin onu, hiç konuşmadan anlayabileceğine inanmak ister. Edebiyat da biraz bunun için vardır. Yazar ile okur birbirini hiç tanımadan, aynı sessizliğin içinde buluşabilsin diye...

***İhtiyar Çocuklar*, yalnızca Şîno, Zoro ve Keno’nun hikâyesi değil; aynı zamanda bir dönemin YİBO gerçeğine tutulmuş güçlü bir edebî tanıklık. Siz bu romanı yazarken bireysel bir çocukluk hikâyesi mi anlatmak istediniz, yoksa Türkiye’nin eğitim ve toplumsal hafızasında yeterince konuşulmamış bir dönemi edebiyat aracılığıyla kayıt altına almayı mı amaçladınız?**

Aslında ikisini birbirinden ayırmak mümkün değil. Çünkü bazen bir çocuğun hikâyesi, farkında olmadan bir ülkenin hafızasına dönüşür. *İhtiyar Çocuklar*’ı yazarken amacım yalnızca üç çocuğun büyüme hikâyesini anlatmak değildi. Aynı zamanda Türkiye’nin eğitim tarihinin ve toplumsal hafızasının en sessiz sayfalarından biri olan Yatılı İlköğretim Bölge Okullarına, yani YİBO’lara edebiyatın ışığını düşürmek istedim.

Yıllarca binlerce çocuk o koridorlardan geçti; kimi yalnızlığını içine gömdü, kimi çocukluğunu orada bıraktı, kimi de hiç anlatamadığı hatıralarla hayata karıştı. Buna rağmen o dünyaya dair anlatılanlar hep eksik kaldı. Ben biraz da o eksik sessizliği yazmak istedim. Romanın dokusunda elbette tanık olduklarım, dinlediklerim, yıllar içinde zihnime kazınan yüzler, sesler ve hikâyeler var. Ama bunların hiçbirisi birebir bir hatırat değil. Ben gerçeği, edebiyatın imkânlarıyla yeniden kurmaya çalıştım. Çünkü bazen kurmaca, gerçeğin söyleyemediğini söyleyebilir; bazen bir roman, bir resmî belgeden çok daha sahici bir tanıklık bırakabilir.

Bu yüzden Şîno, Zoro ve Keno yalnızca üç çocuk değildir. Onlar, yoksulluğun omuzlarına erkenden çöktüğü, annelerinin kokusunu bir yastıkta arayan, geceleri sessizce ağlayıp sabah yine çocuk gibi gülmeye çalışan yüzlerce çocuğun ortak hafızasıdır. Onların boz ayısı, kırmızı balığı ve gizemli

meleği ise yalnızca birer hayal değildir; gerçek dünyanın eksik bıraktığı merhametin, güvenin ve umudun sembolleridir.

Ben bu romanla bir dönemi yargılamaktan çok, onu hatırlatmak istedim. Çünkü toplumlar bazen büyük tarihleri değil, küçük çocukların unutulmuş gözyaşlarını unuttuklarında yoksullaşırlar. Eğer okur kitabın son sayfasını kapattığında yalnızca Şîno'yu, Zoro'yu ve Keno'yu değil; kendi çocukluğundan unutulmuş bir sesi, kendi vicdanında yıllardır sessiz duran bir odayı da hatırlıyorsa, işte o zaman bu roman gerçek anlamda amacına ulaşmış demektir.

Oktay Bey, Şîno, Zoro ve Keno'nun yaşadıkları olaylar birbirinden farklı olsa da üçünün de en büyük yarasının sevgisizlik ve görülmeme duygusu olduğu hissediliyor. Bu üç karakteri yazarken aslında üç ayrı çocuğu mu anlattınız, yoksa insan ruhunun aynı yarasına verilmiş üç farklı tepkiyi mi?

Aslında Şîno, Zoro ve Keno üç ayrı çocuk gibi görünseler de ben onları yazarken üç farklı karakterden çok, insan ruhunun aynı yarasına verilmiş üç farklı cevap olarak düşündüm. Şîno, sevgisizliğe rağmen içinde umudu büyötmeye çalışan yanı temsil ediyor. Zoro, acısını öfkenin ve sessiz direnişin arkasına saklıyor. Keno ise konuşamadığı her duyguyu kendi iç dünyasının sessizliğinde taşıyor.

Yolları farklı olsa da hepsinin aradığı şey aynı: Birinin gözlerinin içine bakıp, "Seni görüyorum, seni anlıyorum." demesi. Çünkü çocuklar önce eklemekle değil, görülmekle büyörlür. Seilmeyen her çocuk, kendisini anlayacak görünmez bir dost yaratır; bazen bir boz ayı, bazen kırmızı bir balık, bazen de karanlığın içinden uzanan gizemli bir melek...

İlk başta Şîno, Zoro ve Keno üç ayrı karakter olarak doğdular; ama roman ilerledikçe fark ettim ki, hepsi aynı yaranın etrafında dolaşıyor. Ben onları üç farklı çocuğu anlatmak için değil, insan ruhunun aynı acıya verdiği üç farklı tepkiyi anlatmak için yazdım. Çünkü insanı en çok yaralayan şey çoğu zaman yoksulluk, açlık ya da soğuk değildir. Bunların hepsi ağırdır; ama insan ruhunda en derin izi bırakan, görülmemek ve anlaşılmamaktır. Sev-

gisizlik, yalnızca sevginin eksikliği değildir; insanın varlığının fark edilmemesi, sesinin duyulmaması, acısının kimsenin kalbine değmemesidir.

İşte Şîno, Zoro ve Keno bu görünmez yaranın üç farklı yüzüdür. Şîno, yarasına rağmen umudu koruyan çocuktur. Zoro, acısını öfkeye ve sessiz bir direnişe dönüştüren çocuktur. Keno ise konuşamadığı her şeyi içine gömen, kendi sessizliğinde büyüyen çocuktur. Tepkileri farklıdır; ama özlemleri aynıdır. Üçü de aslında tek bir cümleyi duymak ister: "Seni görüyorum. Seni anlıyorum."

Belki de bu yüzden roman boyunca boz ayı, kırmızı balık ve gizemli melek onların yanında yürür. Çünkü gerçek hayatta bulamadıkları anlayışı ve merhameti, hayal dünyalarında yaratırlar. İnsan ruhu tamamen yalnız kalmamak için mutlaka kendine bir sığınak kurar. Bazen bu bir dost olur, bazen bir hayvan, bazen de yalnızca kimsenin görmediği bir hayal...

Benim için Şîno, Zoro ve Keno yalnızca üç roman kahramanı değil; aynı coğrafyada, farklı zamanlarda büyümüş binlerce çocuğun ortak sesi. İsimleri değişebilir, hikâyeleri farklılaşabilir; ama içlerinde taşıdıkları yara birbirine çok benzer. Sanırım bu yüzden okur onlardan yalnızca birini değil, biraz da kendisini hatırlıyor. Çünkü hepimizin içinde, bir zamanlar görülmeyi bekleyen küçük bir çocuk yaşamıştır. Edebiyat bazen o çocuğun sesini yıllar sonra yeniden duyabilme sanatıdır.

Romanın sonunda Şîno, Zoro ve Keno'nun atlara binerek gerçek dünyanın sınırlarını aşması; boz ayının, kırmızı balığın ve gizemli meleğin aynı yolculukta onlara eşlik etmesi, okura şu soruyu düşündürüyor: Çocuklar gerçekten özgürlüğe mi ulaştılar, yoksa artık gerçek dünyanın taşıyamadığı ruhlarını tamamen hayal dünyasına mı emanet ettiler? Bu finali bilinçli olarak okurun yorumuna mı bıraktınız, yoksa sizin zihninizde onların kaderi çok daha net miydi?

Romanın finaline gelince... Evet, o sonu tamamen bilinçli olarak açık bıraktım. Çünkü hayatın kendisi de çoğu zaman bize kesin cevaplar vermez. Bazı yolculuklar varılacak bir yerden çok, insanın içinde taşıdığı anlamla ilgilidir. Şîno, Zoro ve

Keno gerçekten özgürlüğe mi ulaştılar? Yoksa gerçek dünyanın taşıyamadığı ruhlarını hayal dünyasının sonsuzluğuna mı emanet ettiler? Bu sorunun tek bir cevabı olsun istemedim. Çünkü her okur o son sahnede kendi çocukluğunu, kendi kayıplarını, kendi umutlarını görecektir.

Bir okur onları yeni bir hayata doğru giderken okuyacak, bir başkası ise bunun sonsuz bir iç yolculuk olduğuna inanacaktır. İkisi de benim için doğrudur. Atlar, boz ayı, kırmızı balık ve gizemli melek o son sahnede artık birer karakter olmaktan çıkar; hafızanın, umudun ve özgürlüğün simgelerine dönüşür. Onlar, çocukluğun yaralanmış ruhunu taşıyan görünmez rehberlerdir.

Ben o kapıyı bilerek aralık bıraktım. Çünkü edebiyatın en güzel tarafı, son cümleyi yazarın değil, okurun kendi içinde yazmasıdır. Ben romanı bitirdim; ama Şino'nun, Zoro'nun ve Keno'nun yolculuğunun okurun zihninde ve kalbinde devam etmesini istedim. Belki de gerçek özgürlük tam olarak budur: Bir hikâyenin son sayfası kapandıktan sonra bile yaşamayı sürdürmesi.

Romanınızda doğrudan politik bir söylem kurmuyorsunuz; ancak YİBO sistemi, dil, kimlik, yoksulluk ve eşitsizlik üzerinden güçlü bir toplumsal eleştiri ortaya çıkıyor. Sizce edebiyatın görevi siyasi bir tavır almak mıdır, yoksa insan hikâyelerini dürüstçe anlattığında zaten en güçlü politik sözü söylemiş mi olur?

Ben edebiyatın öncelikle insanın tarafında durduğuna inanıyorum. Bir romanın asıl sorumluluğu herhangi bir ideolojiyi ya da politik görüşü savunmak değil; insanı bütün kırılganlığı, çelişkileri ve hakikatiyle anlatabilmektir. Çünkü insan hikâyesi dürüstçe anlatıldığında, zaten en güçlü toplumsal ve politik sözü kendiliğinden söylemeye başlar.

Büyük edebiyatın gücü de buradan gelir. Tolstoy'u bugün yalnızca Rus aristokrasisini anlattığı için okumuyoruz; Dostoyevski'yi yalnızca dönemin Rusya'sını yazdığı için unutmuyoruz. Márquez, yalnızca Latin Amerika'nın tarihini anlatmadı; insanın hafızasını, yalnızlığını ve iktidarla kurduğu ilişkiyi anlattı. Yaşar Kemal de yalnızca Çukurova'yı değil, adaleti, yoksulluğu, vicdanı ve insa-

nın onur mücadelesini yazdı. Onların eserleri belirli bir dönemi aşarak evrenselleşti; çünkü önce insana sadık kaldılar.

Ben de *İhtiyar Çocuklar*'ı yazarken politik bir tez kurmaya çalışmadım. Üç çocuğun gözlerinden bir dünyaya baktım. O dünyanın içinde yoksulluk da vardı, eşitsizlik de vardı, dil de vardı, kimlik de vardı, yalnızlık da... Bunların hiçbirini özellikle görünür kılmaya çalışmadım; çünkü onlar zaten o hayatın doğal parçalarıydı. Ben sadece o hayatı bütün çıplaklığıyla anlatmaya çalıştım.

Edebiyat bazen yüksek sesle konuşmaz; yalnızca bir çocuğun sessizliğini duyurur. Ama bazen o sessizlik, en gür sloganlardan çok daha güçlüdür. Eğer bir roman okurun vicdanında küçük de olsa bir sızı bırakabiliyorsa, onu yıllardır görmediği bir hakikatle yüz yüze getirebiliyorsa, bence edebiyat en güçlü sözünü zaten söylemiştir. Benim inandığım edebiyat, hüküm veren değil; tanıklık eden edebiyattır. Çünkü hakikatin sesi çoğu zaman bağırarak değil, usulca anlatılmış bir insan hikâyesinin içinden yükselir.

Romanınızdaki çocukların en büyük oyuncağı hayal güçleri; bugünün çocuklarının ise dijital ekranları. Sizce ekranlar çocukların hayal kurma becerisini zayıflatıyor mu, yoksa her kuşak kendi hayal dünyasını çağının araçlarıyla mı kuruyor?

Bence bu sorunun tek bir cevabı yok. Evet, ekranların çocukların hayal kurma becerisini zayıflattığını düşünüyorum. Çünkü hayal gücü biraz da boşluk ister; sessizlik ister, can sıkıntısı ister. İnsan zihni, önüne sürekli hazır imgeler konulduğunda kendi görüntülerini üretmekte zorlanabilir. Oysa çocukluk, bazen bir taşı ata, bir dal parçasını kılıca, bir gölgeyi dosta dönüştürebilme yeteneğidir. Hayal gücü tam da o görünmeyen boşluklarda filizlenir.

Ama diğer yandan her kuşak da kendi hayal dünyasını yaşadığı çağın imkânlarıyla kurar. Taş Devri insanı hayalini taşla şekillendirdi; Tunç Devri insanı tunçla, Demir Devri insanı demirle... Bugünün çocuğu da dijital dünyanın içinde büyüyor ve doğal olarak düşlerini o dünyanın araçla-

ıyla kuruyor. Bunu bütünüyle yanlış ya da tehlikeli görmek de doğru olmaz. Çünkü mesele araç değil, araçla kurduğumuz ilişkidir.

Benim kaygım ekranların varlığı değil; ekranların çocukluğun yerini almaya başlamasıdır. Bir çocuk toprağa dokunmadan, yağmurun altında ıslanmadan, bir ağaca tırmanmadan, bir kitabın sayfaları arasında kaybolmadan yalnızca ekranların ışığında büyürse, hayatın dokusuyla kurduğu bağ eksik kalabilir. Oysa çocukluk, yalnızca görülen değil, hissedilen bir çağdır.

Bu yüzden mesele teknolojiye karşı çıkmak değil, dengeyi koruyabilmektir. Çocuk hem kitabın sayfalarında hem ekranın içinde dolaşabilmeli; hem gerçek dünyanın çamuruna basabilmeli hem de çağın imkânlarından yararlanabilmeli. Çünkü insanı geliştiren şey, tek bir dünyanın içine kapanmak değil, farklı dünyalar arasında sağlıklı bir denge kurabilmektir. Belki de en önemli soru şudur: Çocuk ekranı kapattığında hâlâ kendi hayalini kurabiliyor mu? Eğer cevabımız “evet” ise, umut hâlâ bizimle demektir.

Şino’nun boz ayısı, Keno’nun kırmızı balığı ve Zoro’nun gizemli meleği, romanın en unutulmaz üç simgesi. Bu üç sembole yüklediğiniz anlamı merak ediyorum.

Ben o üç sembolü hiçbir zaman yalnızca bir boz ayı, kırmızı bir balık ya da gizemli bir melek olarak düşünmedim. Onlar, çocukluğun en karanlık anlarında insan ruhunun kendisini hayatta tutmak için yarattığı görünmez sığınaklardır.

Şino’nun boz ayısı, güçten çok güveni temsil ediyor. Dışarıdan bakıldığında heybetli ve vahşi görünen bir hayvan, Şino’nun iç dünyasında şefkatin ve korunmanın simgesine dönüşüyor. Çünkü bazen insan, gerçek hayatta bulamadığı merhameti hayalinde yaratır.

Keno’nun kırmızı balığı ise benim için umudun rengidir. Balık, en karanlık sularda bile yolunu bulabilen bir canlıdır. Kırmızı ise yaşamın, kalbin ve direncin rengidir. Yoksulluğun ve sessizliğin içinde yaşayan bir çocuğun avuçlarında taşıdığı küçücük ama sönmeyen bir umudu temsil eder. Hayat ne kadar sert olursa olsun, insanın içinde kaybolmayan o küçük ışığı...

Zoro’nun gizemli meleği ise klasik anlamda bir melek değildir. O, vicdanın, sezginin ve görünmeyen hakikatin sesidir. İnsan bazen en derin yalnızlığında kendisini ayakta tutacak görünmez bir el arar. Zoro’nun meleği de tam olarak o görünmeyen eldir; karanlığın içinde bile insanın tamamen kaybolmadığını fısıldayan sessiz bir varlık.

Aslında bu üçü de aynı kaynaktan besleniyor. Boz ayı, kırmızı balık ve gizemli melek; üç farklı çocuğun hayal gücünde doğmuş olsalar da özünde insanın en temel ihtiyacını temsil ediyorlar: Umut edebilmek, korunabilmek ve anlaşılabilirlik. Belki de bu yüzden onları kesin anlamlarla sınırlandırmak istemedim. Çünkü semboller, açıklanmak için değil, okurun içinde yeniden doğmak için vardır. Bir okur boz ayıda çocukluğunu görür, bir başkası kırmızı balıkta kaybettiği masumiyeti, bir diğeri ise gizemli melekte yıllardır adını koyamadığı bir duyguyu bulabilir. Benim için edebiyatın en güzel yanı da budur. Bir sembol, yazarın zihninden çıktığı anda artık yalnızca ona ait değildir; her okurun kalbinde yeniden şekillenir, yeni anlamlar kazanır ve başka bir hayata kavuşur.

İhtiyar Çocuklar sinemaya uyarlansaydı ve filmi tek bir yönetmen çekecek olsaydı, bunu kime emanet ederdiniz?

Eğer *İhtiyar Çocuklar* sinemaya uyarlansaydı ve bu hikâyeyi tek bir yönetmene emanet etme hakkım olsaydı, hiç düşünmeden Bahman Ghobadi’yi seçerdim. Çünkü Ghobadi’nin sinemasında çocuklar yalnızca bir hikâyenin kahramanları değildir; onlar coğrafyanın, yoksulluğun, sınırların ve umudun yükünü omuzlarında taşıyan küçük insanlardır. Kamerası, acıyı sömürmeden gösterir; sessizliği, uzun diyaloglardan daha güçlü konuşturur. Bu da benim edebiyatta kurmaya çalıştığım dile çok yakın bir anlatım biçimi.

Özellikle *Sarhoş Atlar Zamanı* ve *Kaplumbağalar da Uçar* filmlerinde çocukların dünyasını öylesine sahici, öylesine incelikli anlatır ki, izlerken onların yalnızca karakter değil, gerçek hayatın içinden yürüyüp gelen insanlar olduğunu hissedersiniz. Çocukların gözünden büyük dünyanın acımasızlığını anlatabilmek çok az yönetmenin başarabileceği bir şeydir. Ghobadi bunu büyük bir ustalıklarla yapıyor. Diğer filmlerinde de aynı insani duyarlılığı görmek mümkün.

Onun sinemasında sınırlar yalnızca haritalarda değildir; insanların kaderlerinde, dillerinde, hafızalarında ve sessizliklerinde de vardır. Ama bütün bu karanlığın içinde umut hiçbir zaman tamamen kaybolmaz. İşte beni en çok etkileyen de budur. Bu yönüyle Ghobadi bana biraz Yılmaz Güney'in sinemasını hatırlatır. Her ikisi de toplumsal gerçekliği ideolojik sloganlarla değil, insan hikâyeleri üzerinden anlatmayı tercih eden yönetmenlerdir. Önce insanı gösterirler; gerisini seyircinin vicdına bırakırlar.

Sanırım *İhtiyar Çocuklar*'ın ruhu da böyle bir sinemayı isterdi. Boz ayının sessiz yürüyüşünü, kırmızı balığın suyun içindeki yalnızlığını, gizemli meleşin karanlığın içinden süzülen ışığını; uzun bakışlarla, rüzgârın sesini dinleyen planlarla, çocukların konuşmadıkları duyguları yüzlerine bırakan bir kamerayla anlatabilecek bir yönetmense, benim için o isim Bahman Ghobadi olurdu.

Her insanın edebiyatı ve yazarlığı tanımlama biçimi farklıdır; kimine göre yazar, duygulara tercüman olan biridir, kimine göre topluma ayna tutan ya da değişimi tetikleyen bir düşünüördür. Peki, sizce yazar kimdir, onun en temel sorumluluğu nedir ve iyi bir yazarı diğerlerinden ayıran asıl özellik ne olmalıdır?

Bence yazar, yalnızca hikâye anlatan biri değildir; insanı anlamaya çalışan, yaşadığı çağı dikkatle dinleyen ve gördüğü hakikati edebiyatın diliyle yeniden kuran kişidir. Yazarlık, biraz bakmak ama herkesten farklı görebilmek, biraz dinlemek ama söylenmeyi de duyabilmektir.

Bir yazarın en temel sorumluluğu, içinde yaşadığı toplumu bütün katmanlarıyla tanımaktır. İnsanları, sokakları, sessizlikleri, sevinçleri, korkuları, yoksulluğu, umudu... Kısacası hayatın kendisini iyi gözlemlemelidir. Ama yalnızca iyi bir gözlemci olmak da yetmez; aynı zamanda iyi bir dinleyici olmalıdır. Çünkü insanın en derin hikâyeleri çoğu zaman yüksek sesle anlatılmaz; bakışlarda, suskunluklarda ve yarım kalmış cümlelerde saklıdır.

Bence iyi bir yazar, yazdığı dünyaya dışarıdan bakan biri değildir. O dünyanın içine girer, karakterleriyle birlikte yürür, onların korkularını hisseder, acılarıyla yaralanır, umutlarıyla nefes alır. Yazdığı

insanlardan kendisini tamamen ayırmaz; kendi çocukluğunu, kendi kırılğanlıklarını, kendi sevinçlerini de fark ettirmeden o kurmaca evrene taşır. Çünkü biraz kendinden vermeyen bir yazarın kurduğu dünya da okura tam anlamıyla geçmez.

Sonra bütün bunları öyle bir dille anlatmalıdır ki, okur yalnızca hikâyeyi okumamalı; onu yaşamalı. Bir odanın soğuşunu hissetmeli, bir çocuğun yalnızlığını içinde duymalı, bir annenin sessizliğini kendi sessizliği gibi taşımalı. Benim için edebiyatın gerçek gücü tam da burada başlıyor.

İyi yazarı diğerlerinden ayıran şey ise yalnızca güçlü bir üslup ya da zengin bir hayal gücü değildir. En belirleyici özellik, kurduğu dünyaya önce kendisinin inanmasıdır. Yazar, kendi yarattığı evrende gerçekten yaşayabiliyorsa, okur da o dünyanın kapısından içeri girer. Ama yazar yalnızca anlatıyorsa, okur sadece okur; yazar gerçekten yaşıyorsa, okur da hissetmeye başlar. Sanırım edebiyatın en büyük mucizesi budur: Yazarın yüreğinde başlayan bir duygu, hiç tanımadığı bir insanın kalbinde yeniden hayat bulur.

Edebiyat tarihinde size ilham veren 5 yazar ve 5 eser ismini sorsak yanıtınız ne olurdu?

Bu soruya kesin bir listeyle cevap vermek zor. Çünkü insanın edebiyat yolculuğu da hayatı gibi sürekli değişiyor. Ama bugün geriye dönüp baktığımda, yazarlığımı ve dünyaya bakışımı en çok etkileyen isimlerin başında Dostoyevski, Tolstoy, Gabriel García Márquez, José Saramago ve bizden Yaşar Kemal gelir.

Dostoyevski bana insan ruhunun karanlığına korkmadan bakmayı öğretti. Tolstoy, insanın iç dünyasıyla tarihin büyük akışı arasında nasıl güçlü bağlar kurulabileceğini gösterdi. Márquez, gerçeğin bazen masaldan daha büyümlü olabileceğini hissettirdi. Saramago, alegorinin ve metaforun yalnızca estetik bir tercih değil, hakikate ulaşmanın farklı bir yolu olduğunu öğretti. Yaşar Kemal ise yaşadığı coğrafyanın sesini, kokusunu ve insanını evrensel bir dile dönüştürmenin mümkün olduğunu gösterdi. Onları okurken yalnızca roman okudum; insanı, zamanı ve hayatı yeniden okumayı öğrendim.

Eser olarak ise beni en çok etkileyen kitapların başında *Karamazov Kardeşler*, *Savaş ve Barış*, *Anna Karenina*, *Körlük* ve *Parfümün Dansı* geliyor. Bu romanların ortak bir yanı var: Hiçbiri yalnızca bir hikâye anlatmıyor. Her biri insanın vicdanına, hafızasına ve varoluşuna dair yeni kapılar açıyor. Kitabı bitirdiğinizde sadece karakterler değil, siz de değişmiş oluyorsunuz.

Benim için iyi edebiyat tam da budur. Son sayfayı çevirdiğinizde hikâye bitmez; aksine asıl yolculuk o zaman başlar. Yıllar sonra bile bir cümlesi zihninizde yankılanıyorsa, bir karakteri gerçek bir insan gibi hatırlıyorsanız, o eser artık yalnızca bir roman olmaktan çıkmış, hayatınızın bir parçası hâline gelmiştir. Ben de yazarken, okurda böyle kalıcı bir iz bırakabilen eserlerin peşinden gitmeye çalışıyorum.

Oktay Bey, bana zaman ayırdığınız için teşekkür eder, çalışmalarınızın başarıyla devam etmesini temenni ederim.

Ben teşekkür ederim. Sorularınız yalnızca romanı değil, romanın arkasındaki düşünceyi, hafızayı ve yazma serüvenini de görünür kıldı. Bir yazar için en kıymetli söyleşiler, kitabın sadece ne anlattığını değil, neden yazıldığını da konuşabildiği söyleşilerdir. Bu anlamda benim için çok değerliydi. Dilerim *İhtiyar Çocuklar*, okurların yalnızca zihnine değil, kalbine de dokunur; bitirdiklerinde geride birkaç karakterden daha fazlasını, unutulmuş bir çocukluğu, sessiz kalmış bir dönemi ve insan olmanın ortak duygularını hatırlarlar. Nazik dilekleriniz ve bu güzel söyleşi için tekrar teşekkür ediyorum. Umarım edebiyatın iyileştirici gücüyle yeni hikâyelerde, yeni kitaplarda ve yeni yolculuklarda yeniden buluşuruz.

Resul Yiğit: “Yazmak benim için yalnızca anlatmak değil; aynı zamanda bir hafıza oluşturmak, unutulmaya yüz tutmuş hikâyeleri geleceğe taşımak anlamına geliyor.”

Söyleşi: Aşlı Kemal Gürbey

Resul Yiğit’in, köklü bir yayınevi olan Kalan Yayınları tarafından yayımlanan *Çark* adlı romanı, gerçek bir yaşam hikâyesinden hareketle kurgulanmış, Doğu Anadolu’nun kadim coğrafyasında geçen güçlü bir toplumsal anlatıdır. Nemrut Dağı’nın gölgesinde, Hora kasabasına bağlı Palankdan köyünde başlayan roman; aşiretler arası güç dengelerini, kan davalarını, geleneklerin birey üzerindeki baskısını, adalet arayışını ve insanın kader karşısındaki mücadelesini merkezine alır.

Romanın odağında yer alan Seyit Ali karakteri; bir yandan avcı, koruyucu ve vicdan sahibi bir köy büyüğü olarak öne çıkarken, diğer yandan ailesi, aşireti ve adalet duygusu arasında sıkışan trajik bir kahramana dönüşür. Eserde yalnızca bireylerin hikâyesi değil, bir coğrafyanın hafızası, törenin belirlediği yaşam biçimi ve kuşaktan kuşağa aktarılan çatışma kültürü de anlatılmaktadır. Resul Yiğit, güçlü doğa tasvirleri ve gerçekçi karakterleriyle okuru yalnızca bir köy hikâyesine değil; insanın içine doğduğu düzenle hesaplaşmasına tanıklık etmeye davet etmektedir. Romanın adı olan “Çark”, bireylerin çoğu zaman istemeseler bile içine çekildikleri toplumsal döngüyü, kan davalarını, güç mücadelelerini ve kaderin tekrar eden hareketini simgeleyen güçlü bir metafor olarak öne çıkmaktadır.

Merhaba Sayın Yiğit. Öncelikle yeni romanınız *Çark*’ın hayırlı olmasını diliyorum. Eseri keyifle okuduğumu peşinen söylemek isterim. Daha önce *Bir Çılgık Gibi* ve *Halkevleri* ve *Merisin Halkevi* adlı önemli çalışmalarınız vesilesiyle sizinle söyleşi yapma fırsatı bulmuştuk. Bu kez ise okurları, güçlü anlatımı ve dikkat çekici temalarıyla buluşturan yeni eseriniz *Çark* üzerinden yeniden bir aradayız. Söyleşimize başlamadan önce, sizi ilk kez tanıyacak okurlarımız

için kendinizden söz etmenizın faydalı olacağını düşünüyorum. Resul Yiğit kimdir? Hayat hikâyenizden, yazarlık serüveninizden ve sizi edebiyata yönlendiren temel motivasyonlardan bahseder misiniz?

Öncelikle güzel dilekleriniz ve romanım *Çark* hakkındaki değerli değerlendirmeleriniz için çok teşekkür ederim. Daha önce *Bir Çığlık Gibi* ve *Halkevleri* ve *Mersin Halkevi* vesilesiyle gerçekleştirdiğimiz söyleşinin ardından, yeni eserim üzerinden yeniden bir araya gelmek benim için ayrıca mutluluk verici.

Ben 1973 Muş doğumluyum. İlköğrenimimi köyümde tamamladıktan sonra ailemin Muş merkeze taşınmasıyla eğitim hayatıma burada devam ettim. Lise yıllarım boyunca özellikle öğretmenlerimin ve okul yöneticilerimin üzerimde büyük emeği oldu. Bu süreç hem karakterimin hem de gelecekteki mesleki tercihlerimin şekillendiği dönemlerdi.

1990 yılında ailemle birlikte Mersin'e yerleştik. Üniversite eğitimimi Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Bölümü'nde tamamladım. 1996 yılında öğretmen olarak göreve başladım. Daha sonra Mersin Üniversitesi Tarih Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimimi tamamladım. Yaklaşık otuz yıldır eğitim camiasının içindeyim. Öğretmenlik ve yöneticilik görevlerinde bulundum.

Yazarlık serüvenim ise aslında öğrencilik yıllarında başladı. Üniversitede çıkardığımız duvar gazetesine yazılar yazıyor, gözlemlerimi ve düşüncelerimi kaleme alıyordum. Zamanla makaleler, denemeler ve öyküler yazmaya başladım. Fakat yazmak benim için hiçbir zaman yalnızca edebî bir uğraş olmadı. Bir tarihçi olarak geçmişin izlerini sürerken, bir öğretmen olarak insan hikâyelerine tanıklık ettim. Yıllar içinde gördüğüm, dinlediğim ve araştırdığım her şey zihnimde birikmeye başladı. Bir noktadan sonra bu birikimlerin kâğıda dökülmesi kaçınılmaz oluyor.

Beni edebiyata yönlendiren temel motivasyon da tam olarak budur. Yaşanmışlıkların, acıların, sevinçlerin, toplumsal değişimlerin ve insanın iç dünyasında yaşadığı görünmez mücadelelerin kâğıda dökülmesi lazım. Yazmak benim için yalnızca anlatmak değil; aynı zamanda bir hafıza

oluşturmak, unutulmaya yüz tutmuş hikâyeleri geleceğe taşımak anlamına geliyor.

Romanlarımda çoğu zaman tarihsel ve toplumsal gerçekliklerden yararlanıyorum. Çünkü bana göre hayatın kendisi, en güçlü kurgu kaynağıdır. İnsan ilişkileri, adalet arayışı, güç mücadeleleri, göçler, çatışmalar, sevgiler ve kayıplar; bütün bunlar edebiyatın en sahici malzemeleridir. *Bir Çığlık Gibi*'de olduğu gibi, *Çark* romanında da insanı merkeze alan, toplumsal yapıyı sorgulayan ve okuru düşündürmeye çalışan bir anlatı kurmaya çalıştım.

Okurların sıkılmadan ve sürekli bir merak içinde okuyacağına inandığım *Çark* sizin üçüncü kitabınız. Romanın kurgusu, karakterleri, mekânı, çözümlemeleri, betimlemeleri benden tam puan aldı. *Bir Çığlık Gibi* romanı ve *Halkevleri* ve *Mersin Halkevi* eserlerinizi de beğenerek okumuş birisiyim. İyi bir gözlemci ve üretken bir yazar olduğunuz aşikâr. Yazarlık yolculuğunuza baktığınızda, sizi üretken kılan şeyin ne olduğunu düşünüyorsunuz?

Öncelikle *Çark* hakkındaki değerli değerlendirmeleriniz ve güzel sözleriniz için çok teşekkür ederim. Bir yazar için en büyük mutluluklardan biri, eserinin okurda karşılık bulduğunu görmek ve onun yolculuğuna eşlik edebilmektir.

Beni üretken kılan şeyin tek bir nedeni olduğunu söyleyemem. Sanırım bunun temelinde mesleğim, yaşadığım coğrafya, insanlara olan merakım ve bitmeyen öğrenme isteğim var. Yaklaşık otuz yıldır öğretmenlik yapıyorum. Bu süreçte binlerce insanla tanıştım, sayısız hikâyeye tanıklık ettim. İnsanların sevinçleri, acıları, umutları, hayal kırıklıkları ve hayat karşısındaki mücadeleleri benim için her zaman güçlü bir ilham kaynağı oldu.

Bir tarihçi olmamın da üretkenliğime önemli katkı sağladığını düşünüyorum. Tarih, yalnızca geçmişte yaşanan olayların toplamı değildir; aynı zamanda insanın değişmeyen yönlerini anlamanın da bir yoludur. Arşivlerde karşılaştığım belgeler, araştırmalar sırasında dinlediğim tanıklıklar ve yaşanmış hikâyeler, zihnimde sürekli yeni sorular ve yeni anlatılar doğuruyor.

Ben yazmayı bir hobi olarak görmüyorum. Zamanla yazmanın bana verdiği o tarif edilemez haz ve heyecan, yıllardır biriktirdiğim sürekli yazma pratiğinin bir yansımasıdır. Başta babam olmak üzere büyüklerimden duyduğum kısa bir anı, bazen yıllar önce dinlediğim bir hayat hikâyesi, bazen de toplumsal bir mesele uzun süre zihnimde yaşamaya devam ediyor. O hikâyeler zamanla karakterlere, olaylara ve romanlara dönüşüyor.

Üretkenliğin bir başka kaynağının da merak olduğunu düşünüyorum. İnsanlara, olaylara ve yaşadığımız topluma karşı merakımı hiçbir zaman kaybetmedim. Hâlâ yeni şeyler öğrenmekten, yeni insanlar tanımaktan ve yeni hikâyeler keşfetmekten büyük heyecan duyuyorum. Yazarlığı besleyen şeylerden biri de bu canlı merak duygusudur.

Elbette disiplin de çok önemli. İlhamın gelmesini bekleyen bir yazar olmadım. Okumayı, araştırmayı ve not almayı hayatımın doğal bir parçası haline getirdim. Yazı masasına oturduğumda arkamda uzun bir gözlem, okuma ve düşünme süreci bulunuyor. Sanırım üretkenliğin sırrı biraz da burada yatıyor: Hayata dikkatle bakmak, insanı anlamaya çalışmak ve öğrenme isteğini hiç kaybetmemek.

Sonuç olarak beni üretken kılan şey; yaşadığım toplumun hikâyelerine duyduğum ilgi, tarihe olan merakım, insanı anlama çabam ve anlatacak sözümün hâlâ bitmemiş olmasıdır. Yazdıkça yeni sorularla karşılaşılıyor, yeni sorular da beni yeni metinlere ve yeni yolculuklara götürüyor.

Daha önce yayımlanan *Bir Çığlık Gibi* ile yeni romanınız *Çark* arasında dikkat çekici benzerlikler olduğu kadar önemli farklılıklar da görüyorum. Her iki eserinizde de toplumsal gerçeklik, insanın maruz kaldığı acılar ve bireyin içinde bulunduğu şartlarla mücadelesi önemli bir yer tutuyor. Ancak *Bir Çığlık Gibi* daha çok bireysel ve toplumsal travmaların insan ruhunda bıraktığı izlere odaklanırken, *Çark*'ta aşiret yapıları, kan davaları, gelenekler, güç ilişkileri ve bireyin istemese de içine çekildiği toplumsal döngüler daha belirgin bir şekilde öne çıkıyor. Bu noktada size şunu sormak isterim: Siz bir yazar olarak *Bir Çığlık Gibi* ile *Çark* arasındaki ilişkiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Aslında *Bir Çığlık Gibi* ile *Çark* arasında hem güçlü bir bağ hem de belirgin bir farklılık olduğunu düşünüyorum. Her iki romanın da beslendiği temel kaynak yaşadığım coğrafyadır. İnsanların yaşadığı acılar, adaletsizlikler, toplumsal baskılar, çaresizlikler ve hayata tutunma mücadeleleri her iki eserin de merkezinde yer alıyor. Bu yönüyle baktığımızda, iki romanın da aynı yerden beslendiğini söyleyebilirim.

Ancak odak noktaları farklıdır. *Bir Çığlık Gibi* daha çok bireyin yaşadığı trajedilere, insan ruhunun derinliklerine ve toplumsal olayların birey üzerinde bıraktığı psikolojik izlere yoğunlaşan bir romandır. Orada okur, karakterlerin iç dünyalarına daha yakından tanıklık eder. Acının, korkunun, çaresizliğin ve umudun insan ruhunda nasıl karşılık bulduğunu görür. Romanın merkezinde insanın iç çığılı vardır.

Çark ise bireyin iç dünyasını ihmal etmeden, onu kuşatan toplumsal mekanizmaları daha görünür kılmaya çalışıyor. Bu romanda aşiret yapıları, kan davaları, gelenekler, güç mücadeleleri ve toplumsal hiyerarşiler daha belirgin bir şekilde ön plana çıkıyor. Buradaki temel mesele, bireyin kendi kaderini ne ölçüde belirleyebildiği sorusudur. Çünkü bazen insan, kendi tercihleriyle değil; içine doğduğu düzenin kurallarıyla şekillenen bir hayat yaşamak zorunda kalır. İnsan her zaman yolu seçmez, bazen yol insanı seçer.

Romanın adını da bu nedenle *Çark* koydum. Çünkü romandaki pek çok karakter aslında dönüp duran büyük bir toplumsal çarkın içinde yaşamaktadır. Kimi zaman intikam duygusu, kimi zaman aşiret aidiyeti, kimi zaman geleneklerin baskısı ya da toplumun beklentileri onları sürükler. Karakterlerin birçoğu aslında istemedikleri halde kendilerini olayların merkezinde bulurlar. Çarkın dışında kalmak isterler ama çoğu zaman buna güçleri yetmez.

Bu nedenle ben *Bir Çığlık Gibi* ile *Çark* arasındaki ilişkiyi, aynı yolculuğun farklı durakları olarak görüyorum. *Bir Çığlık Gibi* daha çok insanın iç dünyasına ve bireysel acılarına eğilen bir romanken, *Çark* bu acıları üreten toplumsal düzeni ve ilişkiler ağını sorgulayan bir roman niteliği taşıyor. Birinde bireyin ruhuna daha yakından bakarken,

diğerinde bireyi kuşatan yapıları anlamaya çalışıyorum.

Bir Çılgılık Gibi insanın içindeki yaralara odaklanırken, *Çark* o yaraların oluşmasına neden olan toplumsal mekanizmaları görünür kılmaya çalışıyor. Bu yönüyle benim için birbirini tamamlayan, aynı dünyaya farklı pencerelerden bakan iki eser olduklarını söyleyebilirim.

300 sayfa olan romanınızın en dikkat çekici yönlerinden biri, bireysel ahlak ile toplumsal aidiyet arasındaki gerilimi son derece doğal ve inandırıcı bir şekilde yansıtması. Özellikle Seyit Ali karakteri, bir yandan vicdanının ve adalet duygusunun sesini dinlemek isterken, diğer yandan mensubu olduğu aileye, aşirete ve geleneklere karşı sorumluluk hissediyor. Bazı düşünürler bu tür içsel çatışmaların bireyi yıpratıldığını, hatta kimliğini parçaladıldığını söylerken; bazıları ise insanın ancak böyle zor sınavlardan geçerek olgunlaştıldığını ve karakter kazandıldığını ileri sürüyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Bu soru aslında yalnızca *Çark* romanının değil, insanlık tarihinin en eski meselelerinden biridir. İnsan, bir taraftan kendi vicdanının sesini dinlemek isterken, diğer taraftan ait olduğu ailenin, topluluğun, inancın ya da geleneğin beklentileriyle karşı karşıya kalabiliyor. Bu çatışma, modern insanın olduğu kadar geleneksel toplumların da temel gerilimlerinden biridir.

Seyit Ali karakterini kurgularken özellikle bu ikilemi görünür kılmaya çalıştım. Çünkü onun yaşadığı coğrafyada birey, yalnızca kendisinden ibaret değildir. Mensubu olduğu aile, aşiret, geçmişten devraldığı ilişkiler ve toplumsal beklentiler onun hayatını doğrudan etkiler. Bu nedenle Seyit Ali'nin verdiği kararlar sadece kendi hayatını değil, çevresindeki birçok insanın kaderini de belirleme gücüne sahiptir.

Ben bu tür içsel çatışmaların insanı hem yıpratıldığını hem de olgunlaştıldıldığını düşünüyorum. Eğer insanın içinde bir vicdan muhasebesi varsa, bu kaçınılmaz olarak acı verir. Çünkü vicdan çoğu zaman kolay olanı değil, doğru olanı işaret eder. Toplumsal aidiyetler ise çoğu zaman bireye güvenlik ve aidiyet hissi sunarken, bazı durumlarda

onun özgür iradesini sınırlandırabilir. İnsan tam da bu iki güç arasında sıkışır.

Roman boyunca Seyit Ali'nin yaşadığı yorgunluluğun, yalnızlığın ve kararsızlıkların temelinde de bu vardır. O, ne tamamen geleneklerin adamıdır ne de yaşadığı toplumun gerçeklerinden kopuk bir bireydir. Bir tarafta adalet duygusu, diğer tarafta mensubu olduğu topluluğun beklentileri vardır. Bu yüzden verdiği her kararın bir bedeli olur.

Ancak insan karakterinin de tam bu tür sınavlarda ortaya çıktıldığına inanıyorum. Hayat, bize çoğu zaman doğru ile yanlış arasında değil; iki zor seçenek arasında tercih yapmayı dayatır. Karakter dediğimiz şey de biraz burada şekillenir. İnsan hangi bedeli ödemeyi göze alıyorsa, aslında kim olduğunu da o tercihleriyle ortaya koyar.

Bu nedenle ben içsel çatışmaları yalnızca yıpratıcı süreçler olarak görmüyorum. Elbette insanı yaralar, yalnızlaştırır ve bazen derin izler bırakır. Fakat aynı zamanda insanın kendini tanımasına, değerlerini sorgulamasına ve olgunlaşmasına da imkân sağlar. Vicdanıyla yüzleşmeyen bir insanın gerçek anlamda olgunlaşabileceğine inanmıyorum.

Seyit Ali'nin hikâyesi de biraz bunu anlatıyor. Onun mücadelesi sadece aileler arasındaki bir çatışmanın ya da kan davasının hikâyesi değildir. Asıl mesele, insanın kendi vicdanıyla yaptığı mücadeledir. Çünkü bazen en zor savaşlar silahla değil, insanın kendi içinde verdiği savaşlardır. Roman boyunca Seyit Ali'nin karşılaştıldığı en büyük rakip de aslında dışarıdaki düşmanlar değil, kendi içinde çözmeye çalışıldığı bu ağır sorulardır.

Roman boyunca dikkat çeken noktalardan biri de şu: Neredeyse bütün karakterler huzurlu bir hayat sürmek istiyor. Çocuklarını büyütme, tarlasını ekip biçme, ailesiyle yaşamak, gündelik hayatın sıradan mutluluğunu korumak istiyorlar. Ancak buna rağmen kendilerini sürekli yeni çatışmaların, eski husumetlerin ve başkalarının verdiği kararların içinde buluyorlar. Aklına çok bilinen o söz geldi: “Doğduğun coğrafya kaderindir.” Neler söyleyeceğinizi merak ediyorum.

Bu soru, aslında *Çark* romanının temel meselelerinden birine temas ediyor. Roman boyunca gerçekten de karakterlerin büyük çoğunluğu sıradan ve huzurlu bir hayat istiyor. Kimisi tarlasını sürmek, kimisi çocuklarını büyütmek, kimisi sevdiği insanla yaşlanmak istiyor. Hiçbiri çatışmanın, kan davasının ya da düşmanlığın peşinden koşmuyor. Buna rağmen kendilerini sürekli olarak geçmişten devralınan husumetlerin, geleneklerin ve başkalarının verdiği kararların ortasında buluyorlar.

Bu noktada sıkça kullanılan “Coğrafya kaderdir” sözü akla geliyor. Ben bu sözün belirli ölçüde doğru olduğunu düşünüyorum. Çünkü insan doğacağı yeri, içine doğacağı aileyi, toplumsal çevreyi, ekonomik koşulları ya da tarihsel mirası seçemez. Bunlar bize hazır olarak sunulur. Doğduğumuz coğrafya karakterimizi, bakış açımızı, korkularımızı ve hayata karşı geliştirdiğimiz refleksleri önemli ölçüde etkiler.

Ancak ben coğrafyanın kaderin tamamı olduğuna inanmıyorum. İnsan sadece şartların ürünü değildir. Eğer öyle olsaydı, aynı köyde doğan, aynı gelenekler içinde büyüyen bütün insanların aynı hayatı yaşaması gerekirdi. Oysa hayat bize bunun böyle olmadığını gösteriyor. Aynı koşullarda yetişen insanlar farklı tercihler yapabiliyor, farklı hayatlar kurabiliyor.

Bu nedenle kader ile irade arasında güçlü bir bağ olduğunu düşünüyorum. Kader bize başlangıç noktasını verir; irade ise hangi yöne yürüyeceğimizi belirler. İnsan doğduğu coğrafyayı değiştiremeyebilir ama o coğrafyanın kendisini tamamen belirlemesine izin verip vermeyeceğine karar verebilir. Elbette bu her zaman kolay değildir. Bazen toplumsal baskılar, gelenekler ve korkular bireyin hareket alanını daraltır. Fakat insanı insan yapan da tam olarak bu noktada ortaya çıkan tercihleri ve cesaretidir.

Çark romanındaki karakterlerin çoğu da aslında bu gerilimi yaşıyor. Bir yanda doğdukları dünyanın kuralları, diğer yanda kendi vicdanları ve arzuları var. Kimi bu çarkın içinde kayboluyor, kimi ona direnmeye çalışıyor, kimi ise ağır bedeller ödeyerek kendi yolunu açmaya çalışıyor.

Benim anlatmak istediğim şeylerden biri de buydu. İnsan her zaman kaderini seçemez ama kaderi karşısında nasıl bir duruş sergileyeceğini seçebilir. Belki bütün şartları değiştiremeyiz; fakat o şartlar içinde nasıl bir insan olacağımıza karar verme gücüne sahibiz. Bu yüzden kader ile irade birbirine karşıt kavramlar değil, aksine insan hayatını birlikte şekillendiren iki güçlü unsurdur.

Romanın birçok yerinde okurun karşılaştığı temel soru da aslında budur: İnsan, içine doğduğu çarkın mahkûmu mudur; yoksa iradesiyle o çarkın yönünü değiştirebilir mi? Ben kesin cevaplar vermekten çok, okuru bu soru üzerinde düşünmeye davet etmeyi tercih ettim.

Eserde töre, aile ve aşiret yapısı bireyin kaderini belirleyen güçlü unsurlar olarak yer alıyor. Ülkemizde modernleşmenin etkisiyle bu yapıların dönüşüm geçirdiğini düşünüyor musunuz, yoksa biçim değiştirerek varlıklarını sürdürüyorlar mı?

Aslında *Çark* romanının arka planında sürekli varlığını hissettiren toplumsal meselelerden birine işaret ediyorsunuz. Son yüz yılda şehirleşme, eğitim seviyesinin yükselmesi, iletişim araçlarının gelişmesi ve ekonomik dönüşümlerle birlikte önemli bir modernleşme süreci yaşadık. Bu süreç doğal olarak aile, aşiret ve geleneksel toplumsal yapıları da etkiledi. Ancak ben bu yapıların tamamen ortadan kalktığını düşünmüyorum.

Daha doğru bir ifadeyle söylemek gerekirse, bu yapılar birçok yerde dönüşüme uğradı; fakat bütünüyle yok olmadı. Bazı bölgelerde etkileri belirgin şekilde azalırken, bazı yerlerde ise yeni şartlara uyum sağlayarak varlıklarını sürdürmeye devam ediyorlar. Eskiden aşiret ya da geniş aile yapıları daha çok güvenlik, ekonomik dayanışma ve sosyal düzen sağlama işlevi görüyordu. Bugün devlet kurumlarının güçlenmesiyle bu işlevlerin önemli bir kısmı ortadan kalkmış olsa da aidiyet duygusu, akrabalık ilişkileri ve grup dayanışması hâlâ etkisini sürdürüyor.

İnsanlar artık şehirlerde yaşıyor, üniversite eğitimi alıyor, farklı kültürlerle temas kuruyorlar. Ancak kritik karar anlarında aile bağlarının, geleneklerin ya da mensup olunan sosyal çevrenin etkisi hâlâ hissedilebiliyor.

Çark romanında anlatılan dönem ve ilişkiler ağı daha geleneksel bir yapıyı temsil ediyor. Fakat romanın temel meselesi yalnızca aşiretler değildir. Asıl mesele, bireyin kendi iradesiyle toplumsal aidiyetleri arasında yaşadığı gerilimdir. Bu gerilim bugün de farklı biçimlerde varlığını sürdürüyor. Aile baskısı, mahalle baskısı, toplumsal yargılar... Kan davaları eskiye göre daha az görülüyor; fakat insanların aile beklentileri, çevre baskısı, geleneksel kabuller ya da toplumsal yargılar nedeniyle hayatlarını şekillendirmek zorunda kaldıkları durumlarla hâlâ karşılaşılıyor.

Bu nedenle ben modernleşmenin bu yapıları tamamen ortadan kaldırdığını değil, dönüştürdüğünü düşünüyorum. Bazı gelenekler zamanın ruhuna uyum sağlayarak yaşamaya devam ediyor, bazıları ise etkisini yitiriyor. Toplumlar değişiyor ama insanın ait olma ihtiyacı kolay kolay değişmiyor. Aileye, topluluğa ve ortak kimliklere duyulan ihtiyaç bugün de varlığını sürdürüyor.

Önemli olan nokta ise şu: Modernleşmenin başarısı, bireyin aidiyetlerinden kopması değil; aidiyetleriyle özgür iradesi arasında sağlıklı bir denge kurulabilmesidir. Bana göre toplumsal gelişmenin en önemli göstergelerinden biri de budur. İnsan, ailesini, kültürünü ve geçmişini korurken aynı zamanda kendi hayatına dair kararları özgürce verebiliyorsa, işte o zaman gelenek ile modernlik arasında daha sağlıklı bir denge kurulmuş demektir.

Son dönemde yayımlanan romanlara baktığımızda, yerel hikâyelerin, köy yaşamının, Anadolu insanının ve bölgesel kültürlerin geçmişe kıyasla daha az görünür olduğunu görüyoruz. Oysa Türk edebiyatının en güçlü eserlerinin önemli bir kısmı, tam da belirli bir coğrafyanın hafızasından, insanından ve yaşanmışlıklarından beslenmiştir. *Çark* romanında ise Anadolu'nun kadim kültürünü, aşiret ilişkilerini, kan davalarını, doğayla iç içe yaşayan insanları ve bir coğrafyanın ruhunu yeniden edebiyatın merkezine taşıdığınızı görüyoruz. Bu noktada size şunu sormak isterim:

1) Günümüz edebiyatında yerel hikâyeler neden eskisi kadar görünür değil?

2) Anadolu insanının yaşadığı deneyimler, toplumsal hafıza, gelenekler ve yerel kültürler günümüz edebiyatı için güçlü bir kaynak olma özelliğine sahip mi, değil mi?

Bu soru, yalnızca *Çark* romanını değil, günümüz Türk edebiyatının yönelimlerini de tartışmaya açan önemli bir soru. Açıkçası ben yerel hikâyelerin ve Anadolu insanının yaşadığı deneyimlerin edebiyat açısından hâlâ çok güçlü bir kaynak olduğuna inanıyorum. Hatta çoğu zaman evrensel olanın kapısını açan şeyin yerelin kendisi olduğunu düşünüyorum.

Birinci sorunuza gelirsek; günümüz edebiyatında yerel hikâyelerin eskisi kadar görünür olmamasının birkaç nedeni olduğunu düşünüyorum. Öncelikle, son elli yılda hızlı bir şehirleşme süreci yaşadık. Köylerden kentlere yoğun göçler oldu. Yeni kuşak yazarların önemli bir bölümü artık doğrudan köy yaşamını deneyimleyerek değil, şehirlerde büyüyerek yetişiyor. Doğal olarak yazdıkları hikâyeler de daha çok kent yaşamının sorunları, bireysel yalnızlıklar, modern hayatın çıkmazları ve kimlik arayışları etrafında şekilleniyor.

Bir diğer neden ise küreselleşmenin edebiyat üzerindeki etkisidir. Bugün dünyanın birçok yerinde benzer temalar, benzer anlatım biçimleri ve benzer sorunlar öne çıkıyor. Bu durum bazen yerel olanın geri planda kalmasına yol açabiliyor. Oysa edebiyat tarihine baktığımızda kalıcı eserlerin çoğunun, kendi toprağından ve kendi insanından beslendiğini görüyoruz. Yaşar Kemal'i büyük yapan Çukurova'yı, Kemal Tahir'i güçlü kılan Anadolu'nun toplumsal yapısını, Fakir Baykurt'u unutulmaz kılan köy insanının gerçekliğini edebiyata taşıyabilmiş olmalarıdır. Yerelden hareket ederek evrensel bir insanlık hikâyesi kurabilmişlerdir.

İkinci sorunuza gelirsek; Anadolu insanının yaşadığı deneyimlerin, toplumsal hafızanın, geleneklerin ve yerel kültürlerin günümüz edebiyatı için hâlâ son derece güçlü bir kaynak olduğuna inanıyorum. Çünkü insanın temel duyguları değişmiyor. Sevgi, korku, adalet arayışı, iktidar mücadelesi, aidiyet duygusu, yalnızlık, umut ve kayıp bugün de dün olduğu kadar güçlü temalar. Anadolu'nun hikâyeleri de tam olarak bu insani meseleleri içinde barındırıyor.

Üstelik Anadolu yalnızca bir mekân değildir; yüzyılların biriktirdiği hafızadır. Her köyün, her dağın, her vadinin içinde saklı hikâyeler vardır. Göçler, aşiret ilişkileri, kan davaları, dayanışma kültürü, aile bağları, gelenekler ve değişim süreçleri son derece zengin bir anlatı dünyası sunar. Bunlar yalnızca folklorik unsurlar değildir; insanı anlamaya yarayan güçlü toplumsal veriler ve edebî malzemelerdir.

Çark romanını yazarken benim amacım nostaljik bir geçmiş güzelleme yapmak değildi. Ben daha çok belirli bir coğrafyada yaşayan insanların hayatlarını, çatışmalarını, umutlarını ve çaresizliklerini anlatmaya çalıştım. Çünkü inanıyorum ki bir insan hikâyesi ne kadar yerel görünürse görünsün, eğer samimi ve sahici anlatılmışsa evrensel bir karşılık bulabilir.

Yerel hikâyelerin görünürlüğü geçmişe göre azalmış olabilir; ancak onların edebiyat açısından değerini kaybettiğini düşünmüyorum. Tam tersine, hızla birbirine benzeyen bir dünyada yerel hafızayı, kültürel çeşitliliği ve insanın kökleriyle kurduğu ilişkiyi anlatan eserlerin daha da kıymetli hale geldiğine inanıyorum. Çünkü insan, ancak nereden geldiğini bildiğinde nereye gittiğini de daha iyi anlayabilir.

Edebiyatı sevdiğiniz ve takip ettiğiniz anlaşılıyor. Günümüz edebiyatının nasıl bir dönemden geçtiğini düşünüyorsunuz?

Günümüz edebiyatının oldukça hareketli, çeşitliliğin arttığı fakat aynı zamanda bazı önemli kırılmaların da yaşandığı bir dönemden geçtiğini düşünüyorum. Bir yandan hiç olmadığı kadar çok kitap yayımlanıyor, farklı sesler ve yeni yazarlar okurla buluşuyor. Bu durum edebiyat açısından önemli bir zenginliktir. Özellikle geçmişte sesi duyulmayan kesimlerin, farklı kimliklerin ve farklı yaşam deneyimlerinin edebiyata daha fazla yansıdığını görüyoruz.

Ancak bu zenginliğin yanında bazı sorunların da bulunduğunu düşünüyorum. Günümüzde iletişim çağında yaşıyoruz. Tüketim alışkanlıklarımız değiştiği gibi okuma alışkanlıklarımız da değişiyor. Sosyal medyanın etkisiyle her şeyin hızlı tüketildiği bir ortamda, edebiyat da zaman zaman bu hızın baskısını hissediyor. Bazı eserlerde derinlikten

çok görünür olma kaygısının, kalıcılıktan çok günde kalma isteğinin öne çıktığını görebiliyoruz.

Bununla birlikte günümüz edebiyatında bireyin iç dünyasına yöneliş oldukça belirgin. Yalnızlık, yabancılaşma, kimlik arayışı, aidiyet sorunları ve modern hayatın yarattığı psikolojik baskılar sıkça işlenen temalar arasında yer alıyor. Bunlar elbette çağımızın önemli meseleleri. Ancak bazen toplumun ortak hafızasına, tarihsel tecrübelerine ve kolektif yaşamışlıklarına daha az yer verildiğini düşünüyorum.

Ben edebiyatın hem bireyi hem de toplumu anlatması gerektiğine inanıyorum. Çünkü insan yalnızca kendi iç dünyasından ibaret değildir; yaşadığı coğrafyanın, tarihinin, kültürünün ve toplumsal ilişkilerinin de ürünüdür. Bu nedenle toplumsal hafızayı, yerel kültürleri, Anadolu'nun birikimini ve insan hikâyelerini merkeze alan eserlerin hâlâ önemli bir boşluğu doldurduğunu düşünüyorum.

Öte yandan günümüz edebiyatının en olumlu yönlerinden biri türler arasındaki sınırların giderek esnemesidir. Roman, tarih, biyografi, anı ve araştırma gibi alanlar artık birbirini daha fazla besliyor. Okur da daha sorgulayıcı ve seçici hale geliyor. Bu durum yazarları daha nitelikli eserler üretmeye teşvik ediyor.

Ben genel olarak günümüz edebiyatını bir arayış dönemi olarak görüyorum. Bir yanda hızla değişen dünyanın etkileri, diğer yanda köklerini ve hafızasını koruma çabası var. Bu iki eğilim zaman zaman çatışıyor, zaman zaman birbirini besliyor. Bana göre gelecekte kalıcı olacak eserler de bu dengeyi kurabilenler olacaktır. Çünkü edebiyatın asıl gücü, yalnızca bugünü anlatmasında değil; insanın değişmeyen taraflarını, zamana direnen duygularını ve ortak hafızasını geleceğe taşıyabilmesinde yatıyor.

Günlük hayatın sorumlulukları, iş yaşamı ve kişisel uğraşlar arasında yazmaya nasıl zaman ayırdığınızı merak ediyorum?

Bu soru bana sıkça soruluyor. Özellikle öğretmenlik mesleğini sürdüren, aile hayatı olan ve aynı zamanda kitap yazan biri olarak insanların ilk merak

ettiği konulardan biri bu oluyor. Açıkçası ben “zaman bulmak” ile “zaman ayırmak” arasında önemli bir fark olduğunu düşünüyorum.

Hepimizin günü yirmi dört saat. Kiminin işi daha yoğun, kiminin sorumlulukları daha fazla olabilir. Ancak okumak isteyen de yazmak isteyen de bir şekilde buna vakit ayırmanın yolunu buluyor. Bu biraz istemekle, biraz da önceliklerle ilgili bir mesele.

Ben hiçbir zaman kendime özel, tamamen yazıya ayrılmış uzun ve boş zamanlar bulamadım. Öğretmenlik yaptım, yöneticilik görevlerinde bulundum, aile sorumluluklarım oldu. Ama bütün bunların arasında okumaktan ve yazmaktan da vazgeçemedim. Çünkü yazmak benim için bir uğraş olmanın ötesinde bir ihtiyaç. Herkesin kendisine göre farklı ihtiyaçları olabilir. Yazmanın bana verdiği haz ve heyecan, sürekli yazma pratiği sizi klavyenin başına oturtuyor. Kimin neye ihtiyacı varsa onu üretir. İnsan gerçekten istediği şeyler için hayatında bir yer açabiliyor.

Bence yazarlık biraz da disiplin işidir. İlham gelmesini beklemek yerine, fırsat bulduğunuz her anı değerlendirebilmeniz gerekir. Bazen bir akşam saatinde, bazen hafta sonunda, bazen de kısa bir boşlukta notlar alırsınız. Bir paragraf yazarsınız, bir karakter üzerine düşünürsünüz, okuduğunuz bir kitaptan not çıkarırsınız. Zamanla o küçük birikimler büyük eserlere dönüşür.

Aslında okumak ve yazmak konusunda en büyük engel çoğu zaman zamanın yetersizliği değil, istegin yetersizliğidir. Bir insan gerçekten okumayı seviyorsa mutlaka kitabıyla buluşacak bir vakit yaratır. Yazmak isteyen insan da kelimelerine zaman ayırmanın bir yolunu bulur. Çünkü insan değer verdiği şeyleri hayatının merkezine alır.

Benim için de durum böyle oldu. Yazarlık yolculuğumun arkasında olağanüstü şartlar ya da çok geniş boş zamanlar yoktu. Merak vardı, okuma sevgisi vardı, anlatma isteği vardı ve yıllar boyunca yazma alışkanlığı vardı. Sanırım bugüne kadar yazabilmemi sağlayan en önemli şey de budur.

Bu nedenle gençlere ve yazmak isteyenlere her zaman şunu söylüyorum: “Vakit bulmayı bekleme-
yin, vakit ayırın.” Çünkü okumak da yazmak da

öncelikle bir zaman meselesi değil, bir irade ve istek meselesidir.

Yazarlık yolculuğunuz ve ortaya koyduğunuz eserler incelendiğinde, bunun yalnızca teknik bir becerinin değil; aynı zamanda uzun yıllara yayılan bir gözlem, birikim ve hayatla kurulan derin bir ilişkinin sonucu olduğu görülüyor. Bu noktada şunu merak ediyorum: Sizce bir insanı yazarlığa götüren en önemli unsur nedir?

Bana göre bir insanı yazarlığa götüren en önemli unsur, hayata karşı duyduğu meraktır. Çünkü yazarlığın temelinde insanı, toplumu, olayları ve hayatın kendisini anlama çabası vardır. Merak etmeyen, soru sormayan, gözlem yapmayan bir insanın yazacak malzeme bulması da oldukça zordur.

Ancak merak tek başına yeterli değildir. Yazarlık aynı zamanda iyi bir gözlemci olmayı gerektirir. Herkes aynı olaylara bakabilir ama yazar, başkalarının fark etmediği ayrıntıları görmeye çalışır. Bir insanın yüzündeki ifadeyi, bir köy kahvesindeki sessizliği, bir annenin çocuğuna bakışını ya da bir toplumun değişimini gözlemleyerek zihnine kaydeder. Zamanla bu gözlemler birikir ve yazıya dönüşür.

Ben yazarlığın biraz da iyi bir dinleyici olmakla ilgili olduğunu düşünüyorum. Hayatın içinde karşılaştığımız insanların her birinin anlatacak bir hikâyesi vardır. Bazen bir yaşlının anlattığı hatıra, bazen bir işçinin yaşadığı zorluk, bazen de sıradan görünen bir hayat hikâyesi, bir romanın temelini oluşturabilir. Yazarlık, biraz da insanların sesine kulak verebilme sanatıdır. İnsanların anlattığı hikâyeleri dinlerken sorularla derinleştiriyorum. Sorulara verdiği cevaplar öyküyü farklı boyutlara taşıyabiliyor. Karşınızdaki sizin ilginizi, merakınızı gördüğünde ve güvendiğinde kendiliğinden gönüllü olarak size iç dünyasını ve yaşadıklarını rahatlıkla anlatabiliyor. İşte bu farklı ve ilginç hikâyeler sizi yazmaya itiyor.

Elbette okumayı da unutmamak gerekir. İyi yazmanın yolu, öncelikle iyi bir okuyucu olmaktan geçer. Okumadan yazarlık yolculuğunun eksik kalacağına inanıyorum. Çünkü okuma, insana sadece bilgi kazandırmaz; aynı zamanda düşünme biçimini, hayal gücünü ve ifade gücünü de geliştirir.

Fakat bütün bunların ötesinde, bence yazarlığı besleyen en önemli duygu anlatma ihtiyacıdır. İnsan bazen gördüğü bir haksızlığı, bazen tanık olduğu bir acıyı, bazen de unutulup gitmesini istemediği bir hikâyeyi içinde taşıyamaz hale gelir. İşte o noktada yazmak bir tercih olmaktan çıkar, kaçınılmaz hale gelir.

Kendi adıma konuşacak olursam, beni yazmaya yöneltten şey; doğup büyüdüğüm coğrafyanın hikâyeleri, tanık olduğum insan hikâyeleri ve geçmişten günümüze taşınan yaşanmışlıklar oldu. Tarihçi kimliğim bana geçmişi araştırmayı öğretti, öğretmenlik mesleğim insanı tanıma fırsatı verdi, hayatın kendisi ise bana anlatacak hikâyeler sundu.

Bence bir insanı yazarlığa götüren en önemli unsur; hayata karşı bitmeyen merakı ve anlatma isteğidir. Teknik bilgi sonradan öğrenilebilir, yazma becerisi zamanla gelişebilir. Ancak insanın içinde dünyayı anlamaya ve anlatmaya yönelik güçlü bir istek yoksa, yazarlık yolculuğunun uzun soluklu olması da kolay değildir. Yazarlık biraz yetenek, biraz emek, çokça gözlem ve en önemlisi insanı ve hayatı anlama tutkusudur.

Resul Bey, *Çark* ile yalnızca etkileyici bir roman ortaya koymakla kalmamış, aynı zamanda Anadolu insanının hafızasını, acılarını, umutlarını ve vicdanını da edebiyatın güçlü diliyle kayıt altına almış oldunuz. Bunun için sizi kutluyorum. Eserinizin yolu açık, okuru bol olsun.

Bu güzel değerlendirmeleriniz ve içten temennileriniz için yürekten teşekkür ederim.

Bir yazar için en büyük ödül, eserinin okurda bir karşılık bulduğunu görmek ve anlattığı hikâyelerin başka insanların dünyasına dokunabildiğini hissetmektir. *Çark*'ı kaleme alırken amacım yalnızca bir roman yazmak değildi; aynı zamanda yaşadığım coğrafyanın insanlarını, onların sevinçlerini, acılarını, umutlarını, korkularını ve hayat karşısındaki mücadelelerini kayıt altına almaya çalıştım. Çünkü inanıyorum ki toplumların gerçek hafızası sadece resmî tarihte değil, insanların yaşadıkları hayatlarda, anlattıkları hikâyelerde ve kuşaktan kuşağa aktardıkları hatıralarda saklıdır.

Anadolu, yüzyılların birikimini taşıyan büyük bir hafızaya sahip. Bu hafızanın içinde acılar kadar dayanışma, çatışmalar kadar kardeşlik, umutsuzluk kadar direnme gücü de var. *Çark*, bir yönüyle bu hafızanın içinden süzülüp gelen insan hikâyelerinin romanıdır. Eğer eser, okurun vicdanında ve hafızasında küçük de olsa bir iz bırakabiliyorsa, kendimi amacına ulaştım sayarım.

Nazik sözleriniz ve romanı böylesine dikkatli bir gözle okumanız benim için ayrıca kıymetli. Bu vesileyle size tekrar teşekkür ediyorum. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Suzan Kuyumcu: “Yapay zekâdan sonra nereye doğru savrulduğumuzu bilmiyor ve bu durumdan ürküyorum.”

Söyleşi: Aslı Kemal Gürbey

Suzan Kuyumcu’nun, köklü bir yayınevi olan Kalan Yayınları etiketiyle üçüncü baskısı yayımlanan *Kırmızı Saten Elbise* adlı romanı, görünürde bir aşk hikâyesi anlatırken, derinlerde yoksulluk, kadınlık deneyimi, şiddet, istismar, aidiyet, güç ilişkileri ve hayatta kalma mücadelesi üzerine güçlü bir toplumsal anlatı kurmaktadır. Romanın merkezinde yer alan Sibel karakteri; çocuk yaşta yaşadığı kayıplar, aile içi baskılar, sömürü düzeni ve Salman ile kurduğu yıkıcı ilişki arasında sıkışmış bir kadının iç dünyasını bütün çıplaklığıyla okura sunar.

Eser boyunca otobüs yolculuğu, geçmişe dönüşlerle birleşerek Sibel’in travmalarını, umutlarını, korkularını ve annelik duygusuyla yeniden kurmaya çalıştığı hayatını gözler önüne serer. Yazar, özellikle yoksul mahalleler, aşiret ilişkileri, kadın bedeni üzerindeki tahakküm ve sevgi ile bağımlılık arasındaki ince çizgiyi gerçekçi bir dille işler. Daha önce yayımlanan *Nefise*, *Satılık Sevda*, *Aşka Çeyrek Kala*, *Dikiz Aynası*, *Gül ile Dal Arası Yaşamlar*, *İlkbaharın Son Çırpınışları* ve *Duygu’nun Güncesi* gibi eserlerinde de insan ruhunun kırılğan yanlarını ele alan Suzan Kuyumcu, bu romanında toplumsal gerçekçiliği psikolojik çözümlemelerle birleştirerek okuru yalnızca bir hikâyeye değil, vicdanla yüzleşmeye davet etmektedir.

Merhaba Sayın Kuyumcu. Eserlerinizin Türk edebiyatında kendine özgü ve kıymetli bir yere sahip olduğuna inanıyorum. Okurlarınızın da bu kanaati paylaştığını şüphe etmeden düşünüyorum. Ancak merak ettiğim bir husus var: Bir yazar olarak kendi eserlerinize dışarıdan baktığınızda siz ne görüyorsunuz?

Merhabalar Aslı Hanım, sizinle yeniden karşılaşmak güzel bir duygu. Her eseri demlenmeye bırakarak, uzun zamana yayarak ve sık sık ziyaretlerle o kadar çok içinde oluyorum ki kitaplaştık-

tan sonra ona bir daha dönüp bakma ihtiyacı duymadığımı söyleyebilirim. Bütün eserlerin ortak bir noktada birleştiğini yok sayamam. Gerçek yaşamla harmanlanmış hâlleri...

Çalışmalarınızın büyük bölümünü okumuş bir okur olarak, eserlerinizdeki karakterlerin gerçeklik duygusundan ve derinliğinden oldukça etkilendiğimi söylemeliyim. Kahramanlarınız yalnızca bir roman kişisi gibi değil, hayatın içinden tanıdığımız insanlar gibi hissediliyor. Bu nedenle şunu merak ediyorum: Sizce güçlü bir karakter nasıl yaratılır?

Yazar olarak güçlü bir karaktere sahip değilseniz, o gücü oluşturamazsınız düşüncesindeyim. Oluşturulmaya çalışılsa da o karakterdeki başkalaşımı yakalayamazsınız. Bu durumda, konu örgüsündeki aksaklıklar, denge sorunu hemen kendini ele verecektir. Gerçeklik konusunda haklısınız sevgili Aslı Hanımcığım. Romanların konuları gerçek yaşamlardan harmanlandığı için, içeriğinde örgüsüne uygun kişilikleri oluşturmak sanırım biz yazarların kalem gücüne dayanıyordur.

Romanın adını taşıyan “Kırmızı Saten Elbise”, bana göre yalnızca bir kıyafet değil; Sibel’in hayatındaki kırılma noktalarını, hayallerini, yanılsamalarını ve kaderini taşıyan güçlü bir sembol olarak karşımıza çıkıyor. Roman boyunca elbise kimi zaman aşkın, kimi zaman arzusun, kimi zaman da sömürünün ve aldatılmışlığın simgesine dönüşüyor. Özellikle Sibel’in kendisini ilk kez değerli, güzel ve görünür hissettiği anlarla, en ağır hayal kırıklıklarını yaşadığı dönemlerin aynı nesne etrafında birleşmesi oldukça dikkat çekici. Bu nedenle size şunu sormak istiyorum: Kırmızı saten elbise fikri nasıl ortaya çıktı? Bu elbiseyi romanın merkezî metaforu hâline getirirken ona hangi anlamları yüklediniz?

Güzel ve aynı zamanda yanıtlaması zor bir soru. *Kırmızı Saten Elbise* romanında bu kıyafeti özellikle merkeze yerleştirmedim. Kimi yazarlardan ve araştırmalarımın edindiğim bilgiye göre romanın konusu seçilir, önce taslak hâline getirilir ve içleri doldurularak ilerlenir. Benim hiçbir çalışmam böyle olmadı. Evet, aklımda bir konu olur ve ben sadece başlarım. Tali yollardan gelen yardımcı

kısa veriler ilerlerken yerleşir. Bunun için özel çabam yoktur. Kalemimi kimi zaman kendi akışına bırakırken çoğu kez denetimimde olmasına özen gösteririm. Elbisenin rengini kızımın belirlediğini de eklemem gerekiyor.

Sibel'in hikâyesini okuyan birçok kişi, maruz kaldığı baskıların ve yaşadığı acıların karşısında "Bu kadarına da izin verilmez" diye düşünebilir. Oysa romanda dikkat çeken nokta, şiddetin yalnızca fiziksel boyutuyla değil; baskı, korku, aşağılanma, ekonomik bağımlılık, duygusal manipülasyon ve özgür iradenin sistemli biçimde yok edilmesi gibi daha görünmez biçimleriyle de karşımıza çıkmasıdır. Bu noktada size şunu sormak isterim: Şiddeti yalnızca fiziksel zarar üzerinden tanımlayan toplumlar, pek çok kadının yaşadığı derin yaraları görmezden mi geliyor?

Fiziki şiddet yukarıda sıraladığımız baskı, korku, ekonomik bağımlılığın yarattığı aşağılanma, duygusal çöküş gibi duyguların hepsini kendi bünyesinde taşır diye düşünüyorum. Kadındaki görsel yaralar onu sadece utandırır; içsel yaraları ise görünür değildir ama onarılması da mümkün olmaz. Düşünsel eğitimin getirisi derinlik. Yüzeysel bakış açısı, ne yazık ki toplumumuzun çoğunluğunu kapsar. Bu nedenle kadın anlaşılabilir.

Bugün Sibel gibi bir genç kız sosyal medya çağında yaşasaydı, sizce kaderi değişir miydi?

Aynısı yaşanmazdı belki ama farklı versiyonlarla çok daha kötüsüne de olabilir. Geri, az gelişmişlik ve gelişmişlik teknolojinin kullanımıyla orantılı olarak ilerliyor diyebiliriz. Bu tür kolaylıkları hangi amaç için kullandığımız da çok önemli.

Romanınızda kötülüğün kaynağı çoğu zaman yabancılar değil; aileden, akrabalardan, eşten, sevgiliden ya da en güvendiğimiz insanlardan geliyor. Aslında bu durum yalnızca kurguya değil, hayatın gerçekliğine de oldukça yakın görünüyor. Çünkü insanı en çok yaralayanlar, ona en çok yaklaşabilenler oluyor. Sizce insanın en derin yaraları neden çoğu zaman en yakınlarından geliyor?

Çünkü sıkça iletişim kurulan kişilerdir yakınlarımız. İlişkinin olduğu yerde çelişkilerin olması kaçınılmaz olur çoğu zaman. Çelişkinin oranı bana göre asıl olan. Ne kadar yıkıcı olunursa alınan darbe de o denli güçlü olur. Bu nedenle sevgi ve merhamet ortamını önemsiyorum. Bu yaşamımızın her alanı için geçerlidir. Bu iki güçlü duygu her türlü olumsuzluğu onararak üstesinden gelir diye düşünüyorum.

Sosyal medyadaki bir edebiyat grubu içinde şu tartışma cereyan etti: Edebiyatın görevi yaraları göstermek midir, yoksa onları örtüp insanlara umut vermek mi? Siz bu tartışmada nerede yer alırdınız?

Gerçekçi olacaksak yaralar da bizim gerçeğimizdir. Edebiyat, içinde bulunduğumuz gündemi iletir ve taşımak için güçlü bir veridir. Toplumlar arasında da önemli bir taşıyıcıdır. Gerçeklerin üzerini örtmek tarihe yanlış notlar düşmekle eş değerdir. Edebiyat geçmişten günümüze, günümüzden geleceğe köprü görevini üstlendiği için temeli gerçeklikle sağlamlaştırılmalıdır.

Siz uzun yıllardır roman, öykü, şiir ve çocuk edebiyatı alanlarında eserler veren bir yazar olarak Türk edebiyatını yakından takip ediyorsunuz. Bu nedenle günümüz Türk edebiyatına ilişkin değerlendirmenizi merak ediyorum. Sizce bugün Türk edebiyatı hangi noktada bulunuyor?

İnanın yapay zekâdan sonra nereye doğru savrulduğumuzu bilmiyor ve bu durumdan ürküyorum. Teknolojinin bu verisi; yazar, şair, müzik gibi pek çok sanat alanını ahtapotun kolları gibi sarmalamış durumda. Kim gerçek kim yalan, zamanla ayırdına varılır mı, şimdilik buna verebileceğim yanıtım yok. Artık herkes yazar, herkes şair oldu. Buna sanalla günü kurtarmak diyorum, aslında. Kişilerin kendilerini aldatmasıdır diğer adı. Geleceğin demans beyinleri mi oluşturulmaya çalışılıyor? Bana göre en ürkütücü tarafı bu.

Edebiyat dünyasına adım atmak isteyen genç yazarların en çok merak ettiği konulardan biri de iyi bir yazar olmanın yoludur. Siz yıllardır farklı türlerde eserler veren, ödüller kazanmış ve çok sayıda kitap yayımlamış bir yazar olarak bu yolculuğu yakından deneyimlediniz. Bugün

yazmaya yeni başlayan gençlere hangi tavsiyelerde bulunursunuz?

Çokça okunmalılar. Heybe dolmadan taşmaz. Yazım alışkanlığı edinmeleri için anı defteri tutmalarını ısrarla önerebilirim. Daha önceki söyleşilerimizde de değinmişimdir. Genç anne babalar, çocuklarınızı günceyle buluşturun. Düşünsel eğitimin anahtarıdır bu. İleride seçecekleri meslek ne olursa olsun hepsine büyük oranda katkı sağlayacaktır.

Kıymetli Suzan Hanım, Türk edebiyatına kazandırdığınız birbirinden değerli eserler, güçlü karakterler ve insan ruhuna dokunan hikâyeler için size teşekkür ederiz. Edebiyat yolculuğunuz boyunca kaleme aldığınız her eser, okurlarınızın dünyasında yeni pencereler açmış, düşünmeye ve hissetmeye davet etmiştir. Bu söyleşi için ayırdığınız vakit ve paylaştığınız kıymetli görüşleriniz için teşekkür ederim. Kaleminizin üretkenliğinin, ilhamınızın ve başarılarınızın artarak devam etmesini diliyorum. Yeni eserlerinizde ve yeni hikâyelerinizde yeniden buluşmak dileğiyle...

Teşekkür ederim Aslı Hanım. Söyleşimiz sayesinde bana, birçok konuda gerek toplum gerek insan ruhu üzerine açıklama yapma olanağı tanıyor-sunuz. Sağ olun.

